

Nuorten merkityksellinen osallisuus kestävässä kehityksessä

Taksvärkki ry:n kehitysyhteistyöohjelman tulokset 2024

TAKSVÄRKKI ry
DAGSVERKE rf

Sisällys

1. Tulosraportin tiivistelmä	3
2. Katsaus ohjelmavuoteen 2024 ja ohjelman lähtökohtiin	5
2.1 Ohjelman toteutus vuonna 2024.....	5
2.2 Toiminnan lähtökohdat	7
3. Kehitysyhteistyöohjelman tulokset	9
3.1 Ohjelman tulosanalyysin periaatteet	9
3.2 Kehitysyhteistyö kumppanijärjestöjen kanssa	10
3.2.1 Vastuunkantajat toimivat oikeusperustaisesti ja luovat tilaa nuorten osallisuudelle.....	12
3.2.2 Taitavat ja osaavat nuoret omaavat äänen ja päätöksentekovaltaa	16
3.2.3 Aktiiviset paikalliset kansalaisyhteiskunnat puolustavat ihmisoikeuksia yhdessä nuorten kanssa	22
3.2.4 Kumppanijärjestöjen kapasiteetin vahvistaminen	26
3.3 Globaalikasvatus ja viestintä Suomessa	27
3.3.1 Globaalikasvatuksen arvot suomalaisten koulujen ja koulutusjärjestelmien käytäntöihin	28
3.3.2 Taitavilla ja osaavilla nuorilla on ääni- ja päätöksentekovaltaa	30
3.3.3 Kansalaisyhteiskunnan toimijat Suomessa hyödyntävät Taksvärkin tarjontaa.....	35
3.4 Ohjelmatyön kehittäminen	36
3.4.1 Vammaisinkluusion osaamisen syventäminen Taksvärkin sekä hankekumppaneiden työssä	36
3.4.2 Yhtenäisen ohjelmataso seurannan, arvioinnin ja oppimisen järjestelmän jalkauttaminen	39
3.4.3 Riskienhallinnan kehittäminen	39
3.4.4 Ilmasto-osaamisen vahvistaminen	39
3.4.5 Arvioinnit ja opitun hyödyntäminen ohjelmatyön kehittämisessä	40
4. Riskit ja niiden vaikutukset ohjelman tuloksellisuuteen	41

Kannessa: Nairobilaisten nuortenryhmien jäseniä. Kuva: Brian Otieno.

1. Tulosraportin tiivistelmä

Taksvärkki ry:n kehitysyhteistyöohjelman 2022–2025 tarkoituksena on edistää nuorten merkityksellistä osallisuutta kestävässä kehityksessä. Tavoitteena on nuorten oikeuksien ja yhteiskunnallisen aseman vahvistuminen sekä aktiivisen kansalaisuuden tukeminen. Tulosraporttiin on koottu ohjelmakauden kolmannen vuoden aikana saavutetut kehitysyhteistyön, kotimaan globaalikasvatuksen ja ohjelmatyön kehittämisen tulokset sekä kuvaus vuoden aikana todetuista merkittävimmistä riskeistä ja toimintaympäristön muutoksista. Ohjelman raportoitavat kokonaiskustannukset vuonna 2024 olivat 952 338 euroa.

Vuonna 2024 Taksvärkki jatkoi paikallisten kansalaisjärjestöjen nuorisotyön ja kapasiteetin tukemista Guatemalassa, Keniassa, Malawissa, Mosambikissa, Nepalissa ja Sierra Leonessa. Sambiassa yhteistyöhanke päättyi suunnitellusti exit-vaiheeseen.

Kehitysyhteistyöhankeiden tukemissa 158 nuortenryhmässä toimivat yli 3000 aktiivista nuorta järjestivät vertaiskoulutusta, kampanjoita, yleisötapahtumia ja vaikuttivat paikallisiin päättäjiin tärkeiksi katsomissaan aiheissa, kuten lasten ja nuorten oikeudet, vammaisinkluisio, seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluiden saatavuus, nuorten työllistyminen sekä ympäristönsuojelu.

Hankkeiden toimintoihin osallistui kaikkiaan yli 21 500 nuorta, mukana erityisen haavoittuvassa asemassa olevia nuoria, kuten koulunsa keskeyttäneet tytöt, kadulla asuvat ja työskentelevät nuoret, syrjäseutujen koululaiset sekä vammaiset nuoret.

Yhteensä noin 2900 paikallispäättäjää, viranomaista, vanhempaa, opettajaa ja muuta aikuista tavoitettiin koulutuksilla ja vaikuttamistilaisuuksilla lapsen oikeuksien ja nuorten osallisuuden edistämiseksi.

Kehitysyhteistyöohjelma on onnistunut tukemaan sellaisia yhteisötason toimintamalleja, joiden kautta hankkeissa toimivat nuoret ovat päässeet keskusteluyhteyteen päättäjien, viranomaisten ja kansalaisyhteiskunnan eri toimijoiden kanssa. Raportointivuoden aikana tehdyt havainnot osoittavat, että ohjelmatoimintaan osallistuneet viranomaiset ja päättäjät ovat sitoutuneet edistämään nuorten oikeuksia, parantamaan palvelujen laatua ja saavutettavuutta ja osallistavat nuoria mukaan yhteisöjen kehittämiseen ja päätöksentekoon.

Raportointivuonna nuorten ja nuortenryhmien toimijuus on lisääntynyt nuorten oikeuksien ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Nuoret ovat ohjelman tuella oppineet oikeuksistaan ja vastuullisista elämäntaidoista sekä saaneet itseluottamusta ja arvostusta yhteisöjensä jäseninä. Yhä useammalla nuorella oli rooli yhteisöjensä päätöksenteossa. Uudet ja jatkavat nuortenryhmät ovat järjestäytyneet toimimaan inklusiivisesti ja onnistuneet monin paikoin vaikuttamaan syrjivien asenteiden ja haitallisten käytäntöjen muuttamiseksi. Nuorten tekemiä aloitteita on kuultu kiitettävästi ja keskeisiä asioita viety eteenpäin kaikissa ohjelmamaissa, mikä parantaa nuorten itsetuntoa, luo uskoa tulevaisuuteen ja lisää motivaatiota toimia aktiivisina kansalaisina.

Suomessa kehitysyhteistyöohjelmaan sisältyvällä globaalikasvatuksella edistettiin lasten ja nuorten ihmisoikeuksia ja YK:n kestävän kehityksen tavoitteita sekä nuorten osallisuutta niiden toteuttamisessa. Vuonna 2024 kaikkiaan noin 13 000 alle 29-vuotiasta nuorta eri puolilla Suomea oppi uutta ja sai kokemuksen globaalista yhteisvastuusta osallistumalla Taksvärkin työpajoihin, kouluyhteistyöhön ja kampanjoihin. Maailmankansalaisen kouluilla pitkäjänteisen yhteistyön tulokset näkyivät jo konkreettisina muutoksina globaalikasvatuksen käytännöissä ja oppilaiden aloitteina. Lisäksi yli 1 600 kasvattajaa sai Taksvärkiltä koulutusta ja työkaluja opetukseen globaalikasvatuksen menetelmäoppaista ja oppituntiharjoituksista.

Vuonna 2024 arvioitiin ohjelman toimeenpanoa ja vammaisinklusion valtavirtaistamistyön onnistumista. Arviointien perusteella Taksvärkki ry:n ja sen kumppanijärjestöjen työ on ollut tuloksellista ja vammaisinklusion valtavirtaistamisessa on saavutettu hyvä taso.

2. Katsaus ohjelmavuoteen 2024 ja ohjelman lähtökohtiin

2.1 Ohjelman toteutus vuonna 2024

Vuosi 2024 oli Taksvärkin kehitysyhteistyön ohjelmakauden 2022–2025 kolmas vuosi, jonka aikana jatkettiin hankeyhteistyötä **Guatemalassa, Keniassa, Malawissa, Mosambikissa, Nepalissa, ja Sierra Leonessa. Sambiassa** yhteistyöhanke päättyi suunnitellusti exit-vaiheeseen. Taksvärkki tuki kehitysyhteistyöhankkeilla kumppanijärjestöjen oikeusperustaista nuorisotyötä ja järjestökapasiteettia. Kaikkien ohjelmakumppaneiden yhteinen tavoite on nuorten ihmisoikeuksien ja aktiivisen kansalaisuuden vahvistaminen. Samalla vahvistetaan yhdessä paikallista kansalaisyhteiskuntaa.

Kuva 1. Taksvärkin ohjelmaa toteutettiin vuonna 2024 Suomen lisäksi seitsemässä maassa.

Kehitysyhteistyöhankkeiden tukemissa 158 nuortenryhmässä toimivat yli 3 000 aktiivista nuorta järjestivät vertaiskoulutusta, kampanjoita, yleisötapahtumia ja vaikuttivat paikallisiin päättäjiin tärkeiksi katsomissaan aiheissa. Hankkeiden toimintoihin osallistui yhteensä yli 21 500 nuorta. Yli puolet aktiivisista nuorista oli tyttöjä tai nuoria naisia. Vammaisia nuoria oli 5 % ja noin 12 % kuului alkuperäiskansoihin tai dalit-ryhmään.

Yhteensä noin 2 900 paikallispäättäjää, viranomaista, vanhempaa, opettajaa ja muuta aikuista tavoitettiin hankkeen koulutuksilla ja vaikuttamistilaisuuksilla lapsen oikeuksien ja nuorten osallisuuden edistämiseksi.

Vuonna 2024 **arvioitiin ohjelman toimeenpanoa ja vammaisinkluusion valtavirtaistamistyön onnistumista**. Ohjelman ulkopuoliseen arviointiin sisältyi Nepalin hankkeen arviointi sekä erillinen toimeksianto Guatemalan hankkeen arvioimiseksi. Vammaisinkluusion osalta fokus oli kotimaan globaalikasvatuksessa ja viestinnässä sekä Malawin ja Nepalin hankkeissa. Arviointien perusteella Taksvärkki ry:n ja sen kumppanijärjestöjen työ on ollut tuloksellista ja aidosti nuorisolähtöiset toimintamallit huomionarvoisia. Vammaisinkluusion valtavirtaistamisessa ja toimistotilojen esteettömyydessä on saavutettu hyvä taso. Arviointien sekä vuoden 2023 loppupuolella

ulkoministeriön teettämän ohjelmatukitarkastuksen oppeja ja suosituksia hyödynnettiin osittain jo vuoden 2024 aikana ja kehitystyötä jatketaan vuonna 2025.

Taksvärkin kehitysyhteistyöohjelmaa toteutetaan maissa, jotka ovat kaikki joko kaikkein köyhimpiksi tai hauraiksi luokiteltuja maita. **Toimintaympäristössä** vuoden aikana tapahtuneissa muutoksissa korostuvat taloudellisen epävarmuuden lisääntyminen ja ilmastonmuutoksen tuomat ennakoimattomat sääilmiöt, jotka vaikuttavat myös ohjelman toteutukseen. Näitä riskejä ja vaikutuksia kuvataan tarkemmin luvussa 4. Köyhyydestä ja taloudellisesta epävarmuudesta kärsivät yleisesti eniten nuoret maaseudulla asuvat naiset, jotka identifioituvat alkuperäiskansoihin tai kuuluvat muihin syrjittyihin ryhmiin esimerkiksi vammansa takia. Esimerkki positiivisesta muutoksesta on Sierra Leonessa vuonna 2024 voimaan astunut lapsiavioliitot kieltävä laki, jonka paikallista toimeenpanoa Taksvärkin ohjelmatyö tukee.

Taksvärkin ja sen kumppanijärjestöjen kannalta keskeistä on kansalaisyhteiskunnan toiminnan mahdollistavat rakenteet ja vapaus, erityisesti kokoontumis-, yhdistymis- ja ilmaisunvapaus. **Kansalaisyhteiskunnan tila** oli vuonna 2024 CIVICUS Monitorin¹ luokituksen mukaan rajoitettu Malawissa, Nepalissa, Sambiassa ja Sierra Leonessa, ja tukahdutettu Guatemalassa, Keniassa ja Mosambikissa. Edelliseen vuoteen verrattuna tila heikentyi Keniassa, jossa kesällä 2024 virkavalta vastasi kovin ottein päätöksenteon läpinäkyvyyttä ja tilivelvollisuutta vaatineiden nuorten mielenosoituksiin. Mosambikissa lokakuun 2024 vilpillisiksi syytettyjen vaalien jälkeisessä maanlaajuisten protestien aallossa todistettiin suhteetonta voimankäyttöä ja tiedonsaannin rajoituksia. Nuorten protestien ja kollektiivisen äänen voidaan nähdä myös luovan uudenlaista poliittista painetta ja ilmapiiriä, jossa nuorten oikeudet ja tarpeet on huomioitava uudella tavalla.

Guatemalassa vuonna 2024 korruption kitkemisen ja turvallisuuden vaaliteemoilla eliitin ulkopuolelta valtaan noussut presidentti Arévalo herättää odotuksia positiivisesta muutoksesta, mutta perinteisen valtaeliitin vastustus on hidastanut uudistuksia. Samaan aikaan kansalaisten ostovoimaa vähentävä nopea hintojen nousu on heikentänyt presidentin kannatusta. Edistyskellinen poliittinen ohjelma tarjoaa kuitenkin Taksvärkin ohjelmalle aiempaa toiveikkaamman toimintaympäristön ja uudenlaisia mahdollisuuksia edistää nuorten oikeuksia yhteistyössä viranomaisten kanssa.

Vaikka kansalaisyhteiskunnan tilaan liittyy huolia ja järjestöjen toimintaan liittyvää byrokratiaa ja velvoitteita on paljon, Taksvärkin kumppanit eivät ole raportoineet heihin kohdistuneesta häirinnästä tai lasten ja nuorten oikeuksien edistämiseen liittyvän toiminnan rajoittamisesta.

Suomessa Taksvärkin kehitysyhteistyöohjelmaan sisältyvät keskeisesti **globaalikasvatus ja kehitysviestintä**, joiden kautta edistetään ihmisoikeuksia, YK:n kestävä kehityksen tavoitteita ja nuorten osallisuutta niiden toteuttamisessa. Vuonna 2024 noin 13 000 alle 29-vuotiasta nuorta eri puolilla Suomea sai kokemuksen globaalista yhteisvastuusta osallistumalla Taksvärkin työpajoihin, kouluyhteistyöhön ja kampanjoihin. Lisäksi yli 1 600 kasvattajaa sai Taksvärkiltä koulutusta ja työkaluja opetukseen globaalikasvatuksen menetelmäoppaista ja oppituntiharjoituksista.

Kenian nuoret olivat pääosassa lukuvuoden 2024–2025 Kun ei tarvii pelätä -kampanjassa. Myös materiaalien kuvauksista ja editoinnista vastasivat nuoret kenialaiset ammattilaiset. Kampanjan turvallisuusteema oli ajankohtainen, ja kiinnostus sekä kampanjan työpajoja että Taksvärkki-keräystä kohtaan kasvoi selvästi edellisestä vuodesta. Työpajoja ohjattiin suomeksi, ruotsiksi,

¹ https://monitor.civicus.org/globalfindings_2024/

englanniksi ja selkokielellä. Maailmankansalaisen koulu -toiminta jatkui viiden koulun kanssa. Pitkäjänteinen strateginen yhteistyö globaalikasvatuksessa näkyi jo konkreettisina muutoksina koulujen käytännöissä ja oppilaiden kuvaamisessa esimerkeissä.

Syyskuussa 2024 Kenian kumppanijärjestön Undugu Society of Kenyan toiminnanjohtaja Eric Mukoya vieraili Suomessa. Hän tutustui useisiin suomalaisiin organisaatioihin, jotka työskentelevät kodittomien ja syrjäytyneiden nuorten kanssa, kuten Vailla vakinaista asuntoa ry ja Helsingin Diakonissalaitos. Fingon järjestämässä Kenia-maatapaamisessa oli paikalla yli 10 Keniassa toimivan kehitysyhteistyöjärjestön edustajia. Mukoya myös koulutti Taksvärkin uusia vapaaehtoisia Undugun työstä kenialaisten nuorten kanssa uuden kampanjan teemaan liittyen.

Kehitysyhteistyöohjelman lisäksi yhteistyö Helinä Rautavaaran museon, Kenian kumppanijärjestö Undugun ja hankkeen nuorten kanssa tuotti onnistuneen From Zero to Hero -näyttelyn, joka esittelee kenialaisten nuorten selviytymistarinoita haastavista taustoista inspiraatioksi suomalaisille nuorille. Näyttely sai vuoden aikana näkyvyyttä mediassa sekä yli sadassa museon ympäri Suomea ohjaamassa työpajassa. Näyttely on esillä tammikuun 2026 loppuun asti.

Ohjelman raportoitavat kokonaiskustannukset vuonna 2024 olivat **952 338 euroa**.

2.2 Toiminnan lähtökohdat

Taksvärkin ohjelmatyön lähtökohtina ovat **ihmisoikeusperustaisuus, toimijakeskeisyys, paikallinen omistajuus ja läpinäkyvyys**. Nämä ovat samalla Taksvärkin kehitysyhteistyöohjelman vahvuus ja perusta tulosten **kestävyydelle**.

Kehitysyhteistyöohjelma tähtää haavoittuvassa asemassa olevien nuorten, erityisesti tyttöjen ja nuorten naisten, vammaisten sekä alkuperäiskansojen ja vähemmistöjen ihmisoikeuksien toteutumiseen paikallisesti. Tähän sisältyy seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeuksien sekä yhdenvertaisten koulutusmahdollisuuksien edistäminen. Ohjelma pyrkii myötävaikuttamaan rakenteellisiin muutoksiin toimintaympäristöissä ja vahvistamaan kansalaisyhteiskuntaa ihmisoikeuksien toteutumisen, demokratian ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Näiden teemojen edistäminen tukee myös suoraan **Suomen kehityspolitiikan tavoitteita**.

Kehitysyhteistyöohjelma tähtää kestäviin systeemiin muutoksiin ja vahvistaa nuorten osallisuutta yhteisöjen **kestävässä kehityksessä** sekä kehitysyhteistyön että kotimaan globaalikasvatuksen keinoin. Sosiaalisesti kestävä kehitys korostuu useimpien kehitysyhteistyöhankkeiden tavoitteissa ja globaalikasvatuksessa, mutta toiminnassa huomioidaan myös ekologinen kestävyys ja ilmastotoimet. Taloudellisen kestävyuden varmistamiseksi toiminnassa ei luoda rakenteita, jotka vaatisivat isoja investointeja tai jatkuvaa ulkopuolista rahoitusta, vaan hyödynnetään olemassa olevia paikallisia kulttuurisia malleja, resursseja ja yhteisöjen rakenteita.

Kuva 2. YK:n kestävän kehityksen tavoitteet, joita Taksvärkin ohjelma edisti vuonna 2024.

Ohjelman tulosohejaus perustuu **muutoskartoitukseen** (*Outcome Mapping*). Se on kokonaisvaltainen, toimijakeskeinen lähestymistapa, joka tarjoaa teoreettisen taustan, periaatteet, metodologian ja työkaluja transformatiivista muutosta tavoittelevan työn suunnitteluun, seurantaan, arviointiin ja yhteiseen oppimiseen. Keskeisten toimijoiden osallistaminen prosessin kaikkiin vaiheisiin ja yhteinen tavoitteiden asettelu on tärkeää omistajuuden ja toimintaan sitoutumisen näkökulmasta, sillä kestävää muutosta ei voi tuoda ulkoapäin. Lähestymistavan keskeinen ajatus on, että yhteiskunnallinen muutos syntyy muutoksista ihmisten toiminnassa. Samalla ajatellaan, että ihmiset itse lähtökohtaisesti haluavat edistää hyvinvointiaan, kun siihen tarjotaan mahdollisuus ja välineitä. Keskiössä ovat ihmiset ja ryhmät toimijoina. Yhteiskunnallista muutosta voidaan saada aikaan lisäämällä ihmisten ja ihmisryhmien välistä vuorovaikutusta, keskinäistä ymmärrystä ja oppimista sekä jaettuja visioita.

Kehitysyhteistyössä tavoitellun muutoksen kannalta keskeisiä toimijoita tuetaan hankkeilla, jotka perustuvat paikallisten hankekumppaneiden ja ruohonjuuritasen toimijoiden määrittelemiin prioriteetteihin ja keinoihin tavoitteiden saavuttamiseksi. Omistajuus kehitystyön sisällöistä on paikallisten toimijoiden käsissä alusta loppuun, jolloin Taksvärkin ja sen kumppanijärjestöjen tärkein tehtävä on vahvistaa nuorten ja muiden yhteisöjen jäsenten kapasiteettia toimia muutoksen tekijöinä ja ylläpitäjinä.

Tulosohejausjärjestelmän kulmakivinä ovat jatkuva arviointi, yhdessä oppiminen, joustavuus ja toimintatapojen kehittäminen opitun perusteella. Seurannassa ja arvioinnissa keskitytään muutosten säännölliseen todentamiseen ja analysointiin paikallisia toimijoita osallistaen, mikä tukee tulospurustaista ja mukautuvaa johtamista (*adaptive management*). Osallistavan seurannan käytännöt varmistavat toiminnan läpinäkyvyyttä, kohderyhmien omistajuutta ja tulosten kestävyttä. Seurantatoiminta itsessään vahvistaa myös paikallisten toimijoiden, erityisesti nuorten, kysyä tarkastella kriittisesti ympäristöään ja analysoida havaintoja ja niiden syy-seuraussuhteita. Vastaavasti kotimaan globaalikasvatuksessa toimintoihin osallistuvat henkilöt, erityisesti nuoret ja kasvattajat, ovat mukana määrittelemässä, toteuttamassa ja arvioimassa toimintaa.

3. Kehitysyhteistyöohjelman tulokset

3.1 Ohjelman tulostulosten periaatteet

Ohjelman tulostulohjaus perustuu muutostulotukseen (*Outcome Mapping*), jonka periaatteet on kuvattu edellä luvussa 2.2. Ohjelman seurannassa ja arvioinnissa sovelletaan myös **Outcome Harvesting -menetelmää**, jossa kerätään kuvauksia toimijoissa havaituista muutoksista sekä osoitetaan niiden suhde sekä toimintaan (ohjelmatoiminnon/hankkeen kontribuutio muutokseen) että tavoiteltaviin tuloksiin (muutoksen merkitys kontekstissaan).

Muutoskuvauksilla tarkoitetaan konkreettisia havaintoja, jotka edustavat ohjelman tavoitteiden kannalta merkityksellisiä muutoksia eri toimijoissa - yksittäisen toimijan tai ryhmän käytöksessä, suhteissa, käytännöissä, toimintatavoissa tai normeissa. Taksvärkin ja kumppaneiden seurannassa huomioidaan myös asennemuutosta kuvaavia esimerkkejä silloin, kun ne ovat merkityksellisiä ja henkilöiden itsensä kuvaamia, vaikkeivat ne vielä näkyisikään konkreettisina muutoksina henkilöiden käytöksessä. Kehitysyhteistyöhankkeissa muutostulotuksia kerätään hanketiimien tekemien havaintojen tai toimijoiden kanssa järjestettyjen tapaamisten yhteydessä tehtyjen huomioiden ja seuranta-aineiston perusteella. Kerätyt muutostulotukset kirjataan hankekohtaisiin muutostulotustietokantoihin, joista Taksvärkin ohjelmasuunnittelijat koostavat ohjelmason tietokannan tulostulosten tueksi.

Muotostulotustietokanta on työkalu narratiivisen aineiston jäsentelyyn ja analysointiin toistuvien trendien tunnistamiseksi. Ohjelman tulostulosten raportointivuoden aikana kerättyjä muutostulotuksia peilataan ohjelman tulostulotuksiin sekä ohjelmason määritelyihin, toimijaryhmäkohtaisiin edistymisen merkkeihin (*progress markers*), jotka ovat ohjelman muutostulotusta konkretisoivia yleistäviä oletuksia siitä, miten muutostulotus ohjelman tulotuksia eri hankkeissa tapahtuisi. *Outcome Harvesting* -prosessiin kuuluva "substantiation"-vaihe eli kerättyjen muutostulotusten validointi kolmansien henkilöiden kertoman perusteella ei systemaattisesti sisälly hankeseurantaikäntöihin. Sitä tehdään jälkikäteen periodisesti kumppanin toteuttamien harvointiprosessien ja ulkopuolisten arviointien yhteydessä.

Muotostulotustietokanta on käytössä kaikilla Taksvärkin hanketumppaneilla, mutta sen käyttö ja *Outcome Harvesting* -menetelmän soveltaminen, erityisesti muutostulotusten kirjaaminen ja analyysi vaativat edelleen kehittämistä. Kaikki kerätyt muutostulotukset eivät vielä sisältönsä tarkkuuden puolesta vastaa *Outcome Harvesting* -menetelmän kriteerejä, mutta antavat silti hyödyllistä tietoa säännöllisen seurannan tarpeisiin. Muotostulotustietokannan aineistoon perustuvassa analyysissä on muistettava, että kirjattujen muutosten määrä riippuu suoraan siitä, minkä verran niiden keräämiseen on raportointikauden aikana ollut eri hankkeissa mahdollisuuksia, ja mikä on ollut hanketiimin kapasiteetti tunnistaa ja kirjata muutoksia tietokantaan. Mitä enemmän osallistavaan seurantaan panostetaan, sitä enemmän muutostulotuksia tietokantaan kertyy. Tulostulosten analyysissä lasketaan niiden havaintojen määriä, jotka raportointivuoden aikana kirjattiin. Kaikki ohjelman kontribuutiolla yhteisöissä tapahtuneet muutokset eivät siis välttämättä tule kirjatuksi tietokantaan. Joka tapauksessa muutostulotusten analyysi näyttää selvästi, minkä tyyppiset muutokset ohjelman tuloksissa korostuvat.

Gloaalikasvatustoiminnan seurantajärjestelmässä sovelletaan kehitysyhteistyöhankkeissa pilotoituja menetelmiä. Koska globaalikasvatusta tehdään erityisesti koulujen kanssa, toiminnan sykli perustuu lukuvuosiin. Muotostulotuksia on kerätty ensisijaisesti Maailmankansalaisen

koulujen opettajilta ja oppilailta sekä globaalikasvatuksen kouluttajilta. Globaalikasvatuksen muutostarinoita ja palautetta on kerätty toimijakohtaisilla alku- tai loppukyselyillä.

Muutoskuvausten lisäksi ohjelmassa kerätään tilastotietoja osallistujista ja toteutuneesta toiminnasta sekä tarkempia tietoja tuloskehikon indikaattoreiden mukaisesti.

Ohjelman tulosanalyysi jakautuu tuloskehikon logiikan mukaisesti kolmeen osaan: kehitysyhteistyöhankkeisiin, globaalikasvatukseen ja ohjelman kehittämiseen.

3.2 Kehitysyhteistyö kumppanijärjestöjen kanssa

Vuonna 2024 Taksvärkin ohjelman kehitysyhteistyöhankkeita toteutettiin **Guatemalassa, Keniassa, Malawissa, Mosambikissa, Nepalissa ja Sierra Leonessa. Sambiassa** yhteistyöhanke päättyi suunnitellusti alkuvuodesta. Kehitysyhteistyöhankkeet vaihtelevat kumppanijärjestöjen painotusten mukaan, mutta kaikkien hankkeiden keskeinen tavoite on edistää nuorten ihmisoikeuksia ja aktiivista yhteiskunnallista osallisuutta (taulukko 1.) Taksvärkin paikallisten kumppanijärjestöjen rooli hankkeiden toteutuksessa on tukea aktiivisten ja järjestäytyneiden nuorten organisoimaa toimintaa ja vaikuttaa eri vastuunkantajaryhmien tukeen nuorisolähtöisten aloitteiden edistämiseksi, lasten ja nuorten oikeuksien toteutumiseksi sekä heidän osallistumismahdollisuuksiensa takaamiseksi osana yhteisöjen päätöksentekoa. Käytännössä työ sisältää koulutusten ja tilaisuuksien järjestämistä, vaikuttamistyötä, verkostojen ja tehtyjen aloitteiden koordinoimista sekä suunnittelua, seuranta ja arviointia. Kumppaneiden oman kapasiteetin vahvistaminen on niin ikään ohjelman keskeinen tavoite.

Seuraavissa alaluvuissa esitellään Taksvärkin kehitysyhteistyön tuloksia vuodelta 2024 muutosteorian toimijakohtaisten tulostavoitteiden mukaisesti. Tulokset perustuvat tuloskehikon mukaisen indikaattoridatan lisäksi muutoskuvaustietokantoihin kirjattuihin havaintoihin hankkeiden toimijoissa ja yhteisöissä tapahtuneista muutoksista.

Tulosanalyysissa muotokuvaukset on luokiteltu tulosalueittain ohjelmatasolle määriteltyjen toimijakohtaisten edistuksen merkkien mukaisesti. *“Expect to see”* -tason varhaiset muutoksen merkit kuvaavat toimijoiden herännyttä kiinnostusta, uudenlaista asennetta ja voimaantumista suhteessa nuorten osallisuuteen ja ihmisoikeuksiin. *“Like to see”* -tason muotokuvaukset ovat havaintoja toimijoiden aktiivisesta sitoutumisesta muutoksiin; vakiintuvasta toiminnasta, joka kuitenkin saattaa olla vielä heikkoa tai satunnaista ja tarvitsee vahvistusta hankeorganisaatiolta. *“Love to see”* -tason muotokuvaukset ovat esimerkkejä laajemmasta, transformatiivisesta muutoksesta, joka näyttäisi olevan vakiintunutta. Ohjelman toteutuksessa *“like to see”* -taso on keskeisin tavoitetaso, jonka säännöllinen tarkastelu ohjaa toimintatapojen kehittämistä ja vahvistaa työn tuloksellisuutta.

Taulukko 1. Ohjelman tukemat kehitysyhteistyöhankkeet ja paikalliset kumppanit 2024

Maa ja alueet	Kumppanit	Hankekuvaus
Guatemala Chimalte-nango, San Martín Jilotepeque	Programa de Atención, movilización e incidencia por la niñez y la adolescencia (PAMI)	Hanke tukee nuortenryhmien omaehtoista nuorisotoimintaa ja vaikuttamistyötä. Vuoden mittaisilla ihmisoikeus- ja kansalaistaitokursseilla lisätään nuorten valmiuksia ympäristönsä kriittiseen tarkasteluun ja aktiiviseen kansalaisuuteen. Kurssien myötä nuortenryhmät saavat uusia aktiiveja toimintaansa. Yhteistyökoulujen ja kuntien nuorisoyhteistyötä käytäntöjä vahvistetaan opettajien ja viranomaisten kanssa.
Kenia Nairobi, Kisumu	Undugu Society of Kenya (Undugu)	Hanke tukee kadulla asuvien ja työskentelevien nuorten mahdollisuuksia toimia muutoksentekijöinä yhteisöissään ja puolustaa oikeuksiaan. Nuorten johtajuutta ja vaikuttamistyötä tuetaan, jotta nuoret pääsevät osaksi heitä koskevaa päätöksentekoa, saavat heille kuuluvia palveluita sekä muutoksia lainsäädäntöön, linjauksiin ja ohjelmiin, jotka priorisoivat kadulla asuvien ja työskentelevien nuorten voimaantumista sekä suojelua syrjinnältä, köyhyydeltä, väkivallalta ja hyväksikäytöltä.
Malawi Salima	Centre for Youth Empowerment and Civic Education (CYECE)	Hanke parantaa maaseutuyhteisöjen nuorten, erityisesti tyttöjen ja vammaisten nuorten mahdollisuuksia koulutukseen, tulonhankintaan ja aktiivisuuteen yhteisöissä. Hankkeen tukemien nuortenryhmien kapasiteettia ja edustusta paikallisilla foorumeilla vahvistetaan. Koulupudokkuuden juurisyihin puututaan mm. SRHR-koulutuksilla ja vertaisryhmiä tukemalla. Ruohonjuuritason monitoimijayhteistyöllä vahvistetaan yhteisöjen lastensuojelurakenteita.
Mosambik Maputo, Matola, Boane	Associação Comunitária para o Desenvolvimento Humano (ASSCODECHA)	Hanke vahvistaa nuorten, ml. haavoittuvaisessa asemassa elävien ja vammaisten nuorten toimijuutta ja osallisuutta yhteisöissään kestävä sosiaalisen muutoksen edistämiseksi. Hankkeessa tuetaan nuorten pääsyä terveyspalveluihin, etenkin seksuaali- ja lisääntymisterveyteen ja HIV-hoitoihin, vaikutetaan inklusiivisen opetuksen huomioimiseen sekä syrjinnästä ja häirinnästä vapaan oppimisympäristön luomiseen kouluissa.
Nepal Morang, Dhankuta, Jhapa	Environmental Camps for Conservation Awareness (ECCA)	Hanke edistää paikallisten yhteistyökoulujen oppimisympäristöjen inklusiivisuutta, lapsiyhteistyötä ja ilmastokestävyyttä. Kehittämistyön keskiössä ovat koulujen sidosryhmät ja oppilaskunnat, joiden rakenteiden kestävyttä ja yhteisöihin suuntautuvaa vaikuttamistoimintaa tuetaan. Oppilaskuntien tukena ja kansalaisyhteiskuntatyön koordinoijana toimii alueellinen nuorten aikuisten vertaiskouluttajaryhmä, jonka kapasiteettia hankkeessa vahvistetaan.
Sierra Leone Bo, Port Loko	Centre for Coordination of Youth Activities (CCYA)	Hanke vahvistaa nuorten osallisuutta ja johtajuutta paikallisesti ja kansallisesti. Nuortenryhmät toimivat yhteisöissään monitoimijayhteistyössä vähentääkseen seksuaalista väkivaltaa ja häirintää, teiniraskauksia, lapsiavioliittoja ja silpomista. Vammaisten nuorten johtajuus- ja yrittäjyystaitoja tuetaan heidän toimeentulonsa ja vammaisryhmien vaikuttamistyön vahvistamiseksi. Varainhankintaa ja yhteyksiä sidosryhmiin tuetaan nuorten aloitteiden toteuttamiseksi ja nuortenryhmien kestävyden takaamiseksi.
Sambia Lusaka, Kaoma, Livingstone	Barefeet Theatre	Hankkeen exit-vaihe vuonna 2024 vahvisti nuorten Barefeet Children's Council -neuvostojen kestävyttä ja sidosryhmäyhteistyön jatkumista hankkeen päätyttyä sekä Barefeet Theatren kapasiteettia jatkaa toimintaansa haavoittuvassa asemassa elävien lasten ja nuorten voimauttamiseksi taiteen ja erityisesti teatterin keinoin.

3.2.1 Vastuunkantajat toimivat oikeusperustaisesti ja luovat tilaa nuorten osallisuudelle

Vastuulliset viralliset vastuunkantajat tekevät päätöksiä ja tarjoavat palveluja oikeusperustaisesti. He huomioivat, osallistavat ja luovat tilaa moninaisten ryhmien (lapset, nuoret, vammaiset ja etniset ryhmät) mielekkäälle edustuksellisuudelle päätöksentekoprosesseissa.

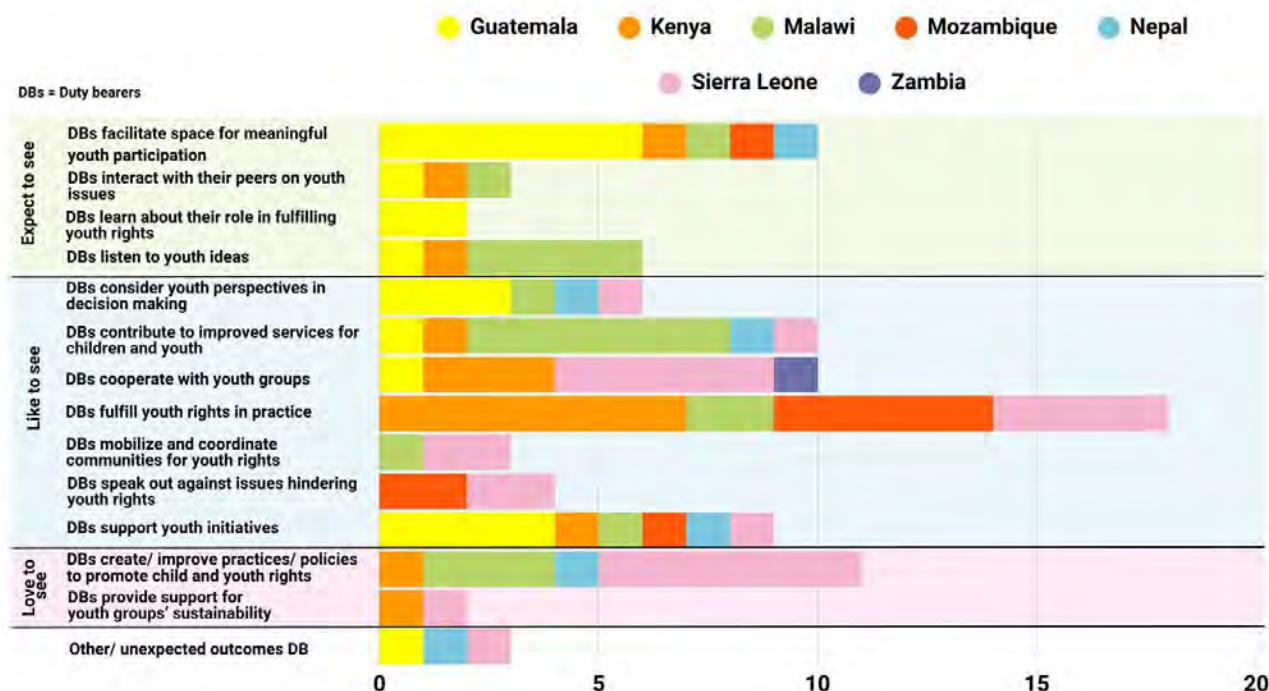
– Ohjelmakauden 2022–2025 kehitysyhteistyön tulostavoite 1

Taksvärkin ohjelmassa keskeisiä virallisia vastuunkantajia ovat paikallis- ja aluetason päättäjät, viranomaiset ja nuorille merkittävien julkisten palvelujen kuten koulutuksen, terveydenhuollon ja lastensuojelun työntekijät. Ohjelman muutosteoria määrittelee virallisiksi vastuunkantajiksi myös yhteisöjen perinteiset johtajat ja päätöksiä tekevien yhteisöjärjestöjen edustajat, jotka käytännössä muokkaavat ja ylläpitävät yhteisöjen sääntöjä, käytäntöjä ja niiden valvontaa. Muutosteoriassa esitetyt muutostavoitteet vastuunkantajille koskevat heidän rooliaan lasten ja nuorten oikeuksien toteutumisen takaajina sekä yhdenvertaisen osallisuuden edistäjinä.

Taksvärkin ohjelman tukemissa hankkeissa työ virallisten vastuunkantajien kanssa keskittyy nuorten osallisuuteen ja vammaisinklusion edistämiseen paikallistasolla. Ohjelma lisää vastuunkantajien ja nuortenryhmien välistä yhteistyötä sekä vahvistaa vastuunkantajien osaamista ja motivaatiota toimia nuorten oikeuksien edistäjinä.

Vuonna 2024 toteutetuilla **yhteensä 58 vastuunkantajille järjestetyllä koulutuksella ja keskustelutilaisuudella** vahvistettiin heidän käytännön osaamistaan tukea nuorten oikeuksia ja osallisuutta, sekä tunnistaa ja puuttua nuorten kohtaamiin väärinkäytöksiin, erityisesti sukupuolistuneeseen väkivaltaan. Ohjelman tukemat nuortenryhmät myös vaikuttivat suoraan päättäjiin erilaisilla kampanjoilla ja aloitteilla. Yhteensä **53 oppilaitoksen** kanssa tehtiin intensiivistä yhteistyötä ja tuettiin niitä kehittämään nuorisolähtöisiä ja inklusiivisia toimintatapoja. Vastuunkantajiin suunnatulla toiminnalla lisättiin dialogia nuorten ja keskeisten vastuunkantajien välille, parantaen vastuunkantajien ymmärrystä nuorten näkökulmiin ja heidän yhteisöissään tekemiinsä havaintoihin. **Vuoden 2024 aikana ohjelman toiminnoilla tavoitettiin yhteensä noin 1 370 virallista vastuunkantajaa.**

Vuoden 2024 ohjelmaseurannassa kerättiin yhteensä 97 vastuunkantajia koskevaa muutokuvausta (kuva 3). Näistä 62 % liittyi ohjelman progressiivisen muutosajattelun mukaisiin *“like to see”* -tason edistyksen merkkeihin, jotka kuvastavat hanketoimijoiden aktiivista ja sitoutunutta toimintaa, jolla on potentiaalia jatkua myöhemmin myös ilman hanketoimintojen kontribuutiota. 13 % muutostavauksista liittyi *“love to see”* -tason edistyksen merkkeihin, joita voidaan pitää merkkeinä transformatiivisesta muutoksesta. 22 % kuvasi *“expect to see”* -tasoa eli ensiaskeleen muutoksia. Kolme havaintoa kuvasi odottamattomia muutoksia.

Kuva 3. Vuoden 2024 ajalta raportoidut virallisia vastuunkantajia koskevat muutostuvaukset jaoteltuina hankkeittain ohjelmataso edistymisen merkkien (*progress markers*) mukaan.

Vuoden 2024 havainnoissa korostuu vastuunkantajien toiminta nuorten oikeuksien hyväksi, kuin myös nuorten kuuleminen ja tuki nuorten aloitteille, sekä yhteistyö nuortenryhmien kanssa. Eniten muutostuvauksia kirjattiin kategoriassa "vastuunkantajat toteuttavat nuorten oikeuksia käytännössä" (18 havaintoa). "Vastuunkantajat luovat tilaa nuorten merkitykselliselle osallisuudelle", "vastuunkantajat panostavat parempiin palveluihin lapsille ja nuorille" ja "vastuunkantajat tekevät yhteistyötä nuortenryhmien kanssa" -kategorioihin rekisteröitiin 10 havaintoa kuhunkin. Huomionarvoisia ovat myös nuorten aloitteiden tukeminen (yhdeksän havaintoa) sekä "vastuunkantajat kuuntelevat nuorten ideoita" ja "vastuunkantajat huomioivat nuorten näkökulmia päätöksenteossa", kuusi havaintoa kummassakin. 11 havaintoa liittyi konkreettisiin, lasten ja nuorten oikeuksia edistäviin käytäntöihin kuten parempaan koordinointiin, lastensuojeluun tai haavoittuvien ryhmien tavoittamiseen.

Havainnot ovat linjassa aiempien vuosien muutostuvauksiin ja osoittavat, että vastuunkantajien tuki hankeyhteisöissä nuortenryhmien toiminnalle sekä lasten ja nuorten osallisuuden hyväksi alkaa vakiintua. Nuortenryhmät ovat verkostoituneet paikallisesti, ne näkyvät yhteisöissä ja niillä on aikuisia tukijoita. Nuoret ovat saaneet entistä enemmän ja laajemmin jalansijaa paikallisilla päätöksentekofoorumeilla ja yhteisö rakenteissa.

Vuonna 2024 kerätyistä muutostuvauksista merkittävä osa liittyi koulutukseen tai opetukseen (25), seksuaaliterveyteen tai -oikeuksiin (22), sukupuolten tasa-arvoon (17), vammaisten oikeuksiin ja vammaisinklusion (12) tai terveystietoon, terveyspalveluihin ja hygieniaan (16). Seitsemän ilmastoteemaan liittyvää havaintoa kuvasi viranomaisten tukea nuorten aloitteille kuten metsitys- ja kierrätyskampanjoille ja aurinkopaneeleilla toimivalle julkiselle valaistukselle. Malawissa, Guatemalassa ja Nepalissa kuntien metsäviranomaiset toimittivat puuntaimia nuorten ideoimien kampanjoiden yhteydessä istutettavaksi. Kenian Kisumussa aluehallinto jatkoi nuorten yhdistysten alueen vihertämishankkeen tukemista.

Kerätyistä havainnoista 33 kuvaa tulosten kestävyuden kannalta merkityksellisiä muutoksia. Kuvauksissa näkyy esimerkiksi nuortenryhmien tunnustaminen yhteisöjen keskeisinä toimijoina ja nuorisokysymysten kokemusasiantuntijoina, vakiintuneet nuoria ja nuortenryhmiä osallistavat ja tukevat yhteistyömallit paikallisviranomaisten kanssa ja nuortenryhmille annetut vastuuroolit tai kuulemiskäytännöt yhteisöissä, ja vastuunkantajien tuki nuortenryhmien toiminnalle, esimerkiksi sitoutuminen tarjoamaan tiloja ja välineitä nuortenryhmien järjestämille tilaisuuksille.

Ohjelman vaikutuksesta tapahtuneiden muutosten kokonaiskuvaa valaisevien muutoskuvausten tarkastelun lisäksi vastuunkantajien tulosaluetta seurataan kolmen tarkemman tulosindikaattorin avulla: 1.1: nuorille tärkeiden palveluiden saatavuuden ja laadun parantuminen, 1.2: aikaansaadut tai uudistetut, nuorten oikeuksia edistävät linjaukset ja käytännöt, sekä 1.3: nuorten kuulemisen alustat ja käytännöt yhteisöissä. Näistä kerätään sekä määrällistä tietoa suoraan kumppanijärjestöiltä että laadullista tietoa konkreettisten muutoskuvausten kautta.

Nuorille tärkeiden palveluiden saatavuuden ja laadun parantumiseen (*Outcome ind. 1.1: Observations related to improved accessibility and/or quality of services relevant to youth*) liittyviä konkreettisia muutoskuvauksia kerättiin vuoden 2024 aikana yhteensä 17. Näistä yhdeksän liittyi terveys- ja seksuaaliterveyspalveluihin ja neljä yleisten terveyspalvelujen saatavuuteen. Viisi muutoshavaintoa liittyi paikallisten koulujen parannuksiin mm. inkluusiossa ja seksuaalisen häirinnän ehkäisyssä. Osa kuvauksista linkittyy useampiin teemoihin. Esimerkiksi Keniassa viranomaiset ovat hyödyntäneet ohjelman tukemia nuortenryhmiä, kouluttaneet ryhmien aktiiveja tunnistamaan ja ohjaamaan yhteisöjensä haavoittuvia nuoria palvelujen piiriin, ja näin parantaneet palvelujen saavutettavuutta. Raportointiaineistossa kuvataan myös tapauksia, joissa terveyspalveluja on tarjottu haavoittuville nuorille maksutta tai alennettuun hintaan.

ESIMERKKI KENIASTA

Kadulla asuvat ja työskentelevät nuoret ovat erittäin haavoittuvassa ja marginalisoidussa asemassa. Heitä pelätään huonon maineen ja rähjäisen ulkomuotonsa takia. Toisaalta kadulla elävät nuoret ovat muuta väestöä alttiimpia erilaisille terveysongelmille ja väkivallan uhriksi joutumiselle. Taksvärkin kumppanijärjestö Undugu Society of Kenya ja Taksvärkin ohjelmalla tuetut kadulla asuvien ja työskentelevien nuorten yhdistykset ovat tehneet pitkäjänteistä asennevaikuttamistyötä paikallisten yhteisöjen ja viranomaisten parissa. Työn näkyviä tuloksia ovat terveyspalvelujen tarjoajien aiempaa myönteisemmät asenteet ja käytännöt, jotka madaltavat palvelujen piiriin hakeutumisen kynnystä. Kolme sairaalaa Kisumussa allekirjoitti vuonna 2024 sopimuksen ikäarviointien ja sairaanhoidon tarjoamisesta kadulla asuville ja työskenteleville nuorille. Ikäarviointia vaaditaan kansallisen henkilöllisyystodistuksen saamiseksi, mikäli hakijalta puuttuu syntymätodistus. Kisumun aluehallinto otti käyttöön haavoittuvalle väestölle tarkoitetun ”Elefanttikortin”, jonka avulla he pääsevät nopeammin hoitoon. Helpompi pääsy sairaalahoitoon parantaa nuorten terveyttä ja vähentää varhaisten kuolemien riskiä.

Viranomaiset ohjelman toiminta-alueilla ovat aidosti kuulleet nuorten huolia ja toteuttaneet tilanteen edellyttämiä muutoksia. Esimerkiksi Malawissa nuoret olivat nostaneet esiin huolensa liittyen kyläkoulujen opettajien runsaisiin poissaoloihin, myöhästelyihin ja huonoon hallintoon, peräänkuuluttaen parempaa valvontaa. Keskustelujen seurauksena Mgweren ja Chigolon kouluille osoitettiin paikan päällä asuvat koulunjohtajat valvonnan tehostamiseksi.

Toinen lasten ja nuorten oikeuksien rakenteellista toteutumista kuvaava indikaattori koskee **nuorten oikeuksia edistäviä uusia tai uudistettuja linjauksia ja käytäntöjä** (*Outcome ind. 1.2: Number and type of new/improved policies and practices that promote and protect child and youth rights*). Indikaattori kattaa niin paikallistason kuin kansallisetkin parannukset. Paikallistason parannuksiin luetaan alueellisten toimien ohessa yksittäisten koulujen tai terveysasemien sisäiset linjaukset ja käytännöt. Hankkeiden vaikutuspiirissä raportointiin vuonna 2024 yhteensä 27 uudistusta tai uutta käytäntöä, joista viisi edistää sukupuolten tasa-arvoa ja kaksi vammaisten henkilöiden oikeuksia. Edellisvuosien uudistukset mukaan lukien ohjelmakaudella on saatu aikaan yhteensä 40 nuorten oikeuksia edistävää uutta tai parannettua linjausta tai käytäntöä.

Vuodelta 2024 raportoiduista uusista linjauksista tai käytännöistä yhdeksän oli kansallisia lakien, politiikkalinjausten, toimenpideohjelmien tai käytäntöjen uudistuksia, joiden valmisteluun Taksvärkin kumppanit ja nuortenryhmät olivat osallistuneet – esimerkiksi kansallinen nuorten osallistamisen strategia ja kansallisen nuorisoneuvoston strategiauudistus Malawissa. Loput olivat paikallisempia käytäntöjä, linjauksia tai toimintamalleja. Yli puolet raportoiduista linjauksista ja käytännöistä liittyi nuorten osallistamiseen ja kuulemiseen. Esimerkiksi Nepalissa Letangin kunta perusti kolme alueellista *ward*-tason nuorisoverkostoa, joita paikallisviranomaiset hyödyntävät nuorten kuulemisen ja osallistamisen alustoina, Keniassa haavoittuvassa asemassa olevia nuoria saatiin mukaan ehdolle Kansallisen nuorisoneuvoston vaaleihin ja Malawissa perustettiin District Youth Officeen toimesta yhteensä kuusi uutta nuortenryhmää Taksvärkin hankealueita ympäröiviin yhteisöihin, joissa nuorten vaikuttamismahdollisuudet ovat olleet kapeat.

ESIMERKKI SIERRA LEONESTA

Sierra Leonessa on koulutettu nuortenryhmien jäseniä kampanjoimaan seksuaalista ja sukupuolistunutta väkivaltaa vastaan. Nuorten vaikuttamistyön ansiosta Baoma Chiefdomin päällikkö allekirjoitti marraskuussa 2024 sadan Bondo Societyn johtohahmon kanssa vuoden ajan voimassa olevan sopimuksen silpomisen kieltämiseksi kokonaan. Alaikäisten silpomista ei sallita enää lainkaan alueella. Täysi-ikäisten silpominen olisi vuoden jälkeen edelleen mahdollista asianosaisen omalla suostumuksella, mutta toimenpiteitä saavat toteuttaa vain sertifioidut terveydenhuollon ammattilaiset, jotka ottavat vastuun toimenpiteen riskeistä. Mikäli komplikaatioita ilmenee, toiminta kielletään kokonaan ja se johtaa juridisiin seuraamuksiin. Alaikäisten silpomistapaukset ovat vähentyneet nopeasti alueella sekä nuorten yhteisöissä tekemän tiedotus- ja vaikuttamistyön että vastuunkantajien ottaman vahvemman roolin ansiosta.

Yhteisöissä ja kunnissa aktiivisia **nuorten kuulemisen ja osallistumisen tiloja** (*Outcome ind. 1.3: Number and type of forums where decision-makers and community structures meaningfully involve youth participation*) raportointiin yhteensä 176 vuodelta 2024. Erityisesti Guatemalassa nuoret ovat raportointivuoden aikana saaneet jalansijaa uusilla vaikuttamisen areenoilla kuten edustuspaikkoja kuntien ja kansalaisyhteiskunnan asiantuntijaverkostoissa. Edellisvuoden tavoin seurantadatassa korostuu Malawin hankeyhteisöjen lukuisat yhteisörakenteet, joihin systemaattisesti valitaan mukaan nuoria jäseniä. Nepalissa korona-aikojen poikkeusolojen aiheuttamien katkojen jälkeen kaikkien 13 yhteistyökoulun johtokunnat osallistavat jälleen nuortenryhmiä kokouksissaan, kuten toimittiin ennen koronapandemiaa.

Taksvärkin kehitysyhteistyöohjelma on onnistunut tukemaan sellaisia yhteisötason toimintamalleja ja yhteistyörakenteita, joiden kautta hankkeissa toimivat nuoret ovat päässeet keskusteluyhteyteen päättäjien ja viranomaisten kanssa. Nuoret ovat tehneet yhteistyötä

viranomaistahojen kanssa tai saaneet heiltä suoraan tukea toiminnalleen. Raportointivuoden aikana tehdyt havainnot vahvistavat aiempien vuosien analyysiä siitä, että ohjelmatoimintaan osallistuneet viranomaiset ja päättäjät ovat sitoutuneet edistämään nuorten oikeuksia, parantamaan palvelujen laatua ja saavutettavuutta, ja osallistavat nuoria mukaan yhteisöjen kehittämiseen ja päätöksentekoon. Nuorten tekemiä aloitteita on kuultu kiitettävästi ja keskeisiä asioita viety eteenpäin kaikissa ohjelmamaissa, mikä parantaa nuorten itsetuntoa ja lisää motivaatiota toimia aktiivisina kansalaisina. Oman työn vaikutusten konkreettinen näkeminen vahvistaa uskoa tulevaisuuteen ja kannustaa tekemään rohkeita päätöksiä myös omassa elämässä.

3.2.2 Taitavat ja osaavat nuoret omaavat äänen ja päätöksentekovaltaa

Taitavat ja osaavat nuoret omaavat äänen ja päätöksentekovaltaa luodakseen tasa-arvoisia ja kestäviä yhteisöjä, joissa kunnioitetaan moninaisuutta ja ihmisoikeuksia.

– Ohjelmakauden 2022–2025 kehitysyhteistyön tulostavoite 2

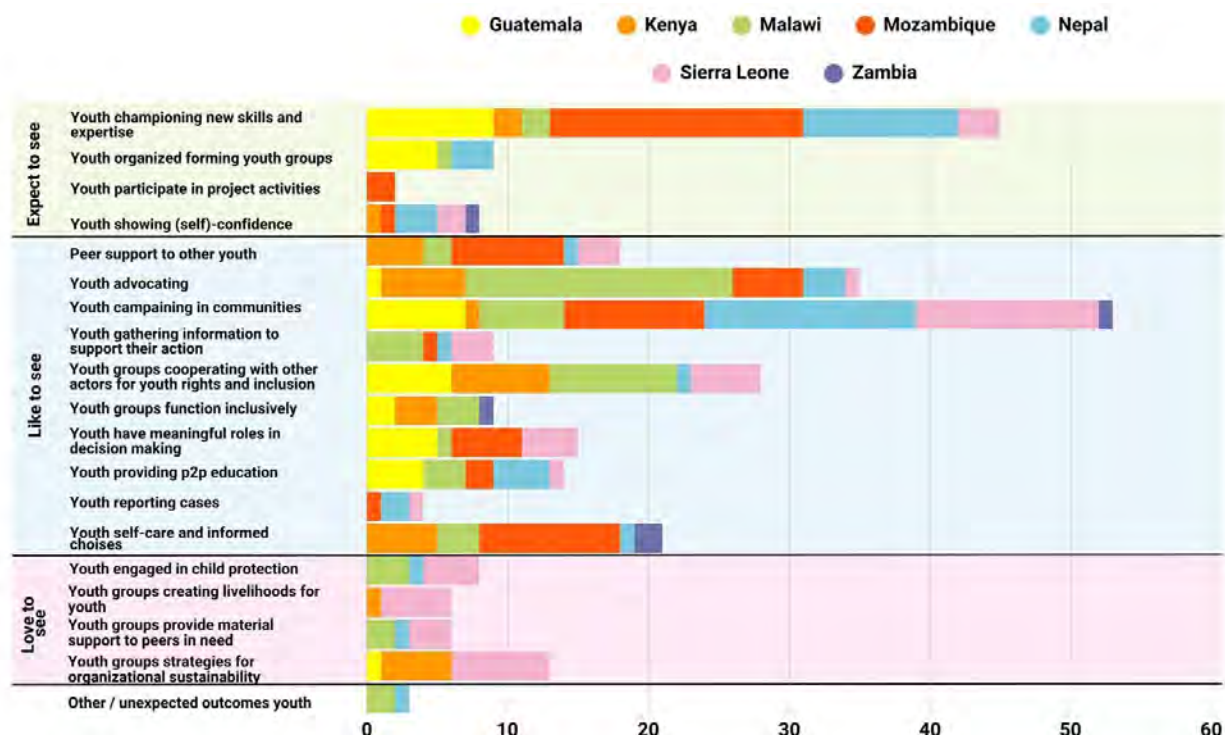
Nuoret ovat Taksvärkin kehitysyhteistyöohjelman muutosteorian keskiössä kahtena ryhmänä.

Aktiiviset nuoret toimivat hankkeissa kansalaisvaikuttajina, vertaiskouluttajina, roolimalleina sekä aktivisteina omissa yhteisöissään. Heidän toimintansa kohdistui muihin nuoriin sekä nuorten oikeuksien edistämiseen ja toteutumiseen laajemmin yhteiskunnassa. Aktiivisten nuorten järjestämään toimintaan **osallistuvat nuoret** tulivat tietoisiksi oikeuksistaan sekä saivat motivaatiota ja inspiraatiota ryhtyä itsekkin vaikuttamaan aktiivisemmin omien yhteisöjensä kehittämiseen. Nuoret aktiivit edellyttivät myös virallisten vastuunkantajien osallistavan nuoria entistä tiiviimmin päätöksentekoon sekä turvaavan nuorten oikeuksien toteutumisen.

Vuonna 2024 kehitysyhteistyöhankkeissa toimi 3 200 aktiivista nuorta 158 nuorten ryhmän kautta, hieman enemmän kuin edellisvuonna. Nuorten neuvostot, ryhmät, yhdistykset, oppilaskunnat, kouluissa toimivat tyttöjen foorumit sekä erilaiset lasten ja nuorten vertaisryhmät ovat käytössä olevia järjestäytymis- ja toimintamalleja. **Yli puolet (52 %) aktiivisista nuorista oli tyttöjä tai nuoria naisia. Aktiivisista nuorista vammaisia nuoria oli 5 %.** Heistä tyttöjä tai nuoria naisia oli 33 %. **Aktiivisista nuorista kuului ohjelman tasolla 12 % alkuperäiskansoihin tai dalit-ryhmään.** Guatemalan ja Nepalín hankkeissa heitä oli yhteensä 68 % nuorista. Ryhmien vastuuasemissa toimivista nuorista yli puolet oli tyttöjä (55 %) ja vammaisia nuoria 4 %.

Aktiivinuorten järjestämiin vertaiskoulutuksiin ja tapahtumiin osallistui **noin 18 400 nuorta**. Lisäksi saatiin radiokuuluvuutta, televisionäkyvyyttä sekä tavoitettiin nuoria sosiaalisen median kautta. Nuorten kokonaismäärä ja vammaisten nuorten osuus laskivat hieman edellisvuodesta, mikä oli odotettavaa Sambian vammaisinkluusiopainotteisen hankkeen päätyttyä.

Ohjelman muutostavoitteet liittyvät nuorten kasvavaan ääneen ja rooliin aktiivisina kansalaisina. Nuoria koskevia muutostavoitteita raportoitiin vuodelta 2024 yhteensä 306 (kuva 4). Näistä 67 % liittyi ohjelman muutosajattelun mukaisiin *“like to see”* -tason edistyksen merkkeihin, jotka kuvastavat hanketoimijoiden aktiivista ja sitoutunutta toimintaa sekä yhteisöissä näkyviä muutoksen merkkejä, joilla on potentiaalia jatkua myös ilman hanketoimintoja. 11 % kuvauksista liittyi *“love to see”* -tason edistyksen merkkeihin, joita voidaan pitää transformatiivisen muutoksen osoituksena. 21 % kuvasi *“expect to see”* -tasoa eli ensiaskelen muutoksia nuorten osallistumisessa, järjestäytymisessä, opituissa taidoissa ja kasvaneessa itseluottamuksessa.

Kuva 4. Vuoden 2024 ajalta kerätty nuoria koskevat muutostuvaukset jaoteltuina hankkeittain ohjelmatazon edistuksen merkkien (progress markers) mukaan.

Eniten muutostuvauksia kertyi koulutukseen (72), kestävyyteen (71) ja terveyteen (71) liittyen. Sukupuolten väliseen tasa-arvoon sekä tyttöjen ja nuorten naisten oikeuksiin (63) ja nuorten seksuaali- ja lisääntymisterveyteen ja oikeuksiin (60) liittyviä muutostuvauksia raportoitiin myös runsaasti. Vammaisinkluisioon ja vammaisten oikeuksiin liittyviä muutostuvauksia raportoitiin 35, ja niitä oli kaikista ohjelmamaista. Kokonaisvaltaiseen elämänmuutokseen liittyviä muutostuvauksia raportoitiin 34. Ympäristöön tai ilmastokestävyyteen liittyi 30 muutostuvausta.

Nuorten tulosalueen muutokset voidaan karkeasti jakaa yksilötason muutoksiin sekä nuorten ryhmien tasolla tai niiden järjestäytyneen toiminnan kautta tapahtuviin muutoksiin. Kollektiivisia tuloksia ja saavutuksia yleensä edeltävät henkilökohtaiset kehitystarinat. Edistuksen merkkejä ovat esimerkiksi nuorten uudet taidot ja osaaminen (45 muutostuvausta), kasvava itseluottamus (8) sekä itsestä huolehtiminen ja vastuulliset elämänvalinnat (21).

ESIMERKKEJÄ KENIASTA

- 70 kadulla asuvaa ja työskentelevää nuorta on lopettanut tai vähentänyt merkittävästi huumeiden tai alkoholin käyttöä.
- 52 nuorta saatiin palaamaan takaisin perheisiinsä.
- Ainakin 35 nuorta seitsemästä eri yhdistyksestä sai vuokrattua oman huoneen ja pääsi pois kadulta nukkumasta ulkona. Eräs nuori ilmaisi ilonsa uuden asuintilanteensa vaikutuksesta: turvallinen nukkumapaikka sisällä on mahdollistanut hänelle rauhallisen ja keskeytymättömän levon, vapaana kadun elämän vaaroista ja epä mukavuuksista, kuten hyttysten ja muiden hyönteisten pistoista.
- 58 nuorta sai hankittua virallisen henkilöllisyystodistuksen, joka vahvistaa yhteiskuntaan kuulumisen ja kansalaisuuden tunnetta, mahdollistaa koulutukseen ja terveydenhuoltoon pääsyn, äänestämisen, luo juridista turvaa ja on edellytyksenä virallisen työpaikan saannille.

Nuorten lisääntyneitä ehkäisymenetelmien käyttöä sekä tietoisuutta seksuaali- ja lisääntymisterveydestä, palveluihin pääsyä ja hakeutumista tai hoitoihin sitoutumista raportoitiin etenkin Mosambikissa ja Malawissa. Esimerkiksi Mosambikissa aiemmin HIV-tartunnan saaneita mutta hoidoista kieltäytyneitä nuoria saatiin sitoutettua hoitoihin aktiivinuorten ja terveyden neuvonantajan kotivierailujen ansiosta, jolloin nuorille tarjottiin myös psykososiaalista tukea. Ohjelmatasolla lähes 8 000 nuorta koulutettiin tai sai tietoa seksuaali- ja lisääntymisterveydestä kaikissa ohjelmamaissa.

Nuortenryhmien kestävyysstrategioita havainnollistavia muutokuvauksia raportoitiin 13. Sierra Leonessa vammaisten nuortenryhmät hankkivat toimeentuloa oppimiensa kädentaitojen avulla. Molemmat vammaisten nuorten ryhmät saivat esimerkiksi tilaukset koulupukujen valmistamiseksi alueidensa koulujen noin 800 koululaiselle. Ryhmät hallinnoivat tienestejään itsenäisesti ja sijoittivat voittoja liiketoimintaansa ja ryhmiensä toiminnan kehittämiseen. Samalla vammaiset nuoret saivat itseluottamusta sekä arvostusta yhteisöissään ja perheissään.

Keniassa kadulla asuvien ja työskentelevien nuorten yhdistykset paransivat toimeentuloaan muun muassa autopesuloilla, vihannesten viljelyllä, puuntaimien kasvatuksella, roskien keräyksellä ja lajittelulla ja kotieläinten kuten kanojen kasvatuksella. Ainakin kaksi uutta yhdistystä avasi pankkitilin. 50 yhdistyksestä 17 irrotettiin hankkeesta vuonna 2024 resurssien kohdentamiseksi. Näistä 10 on jatkanut toimintaansa ja pitänyt edelleen yhteyttä kumppanijärjestö Unduguun.

ESIMERKKI KENIASTA

Aiming High -yhdistyksen itse rahoittama autopesula tarjoaa vakaan tulonlähteen ja palvelee samalla paikallisia asukkaita. Tunnistaen päivittäisen vedenpuutteen aiheuttamat haasteet he investoivat 10 000 litran vesisäiliöön, jolla he saavat tuloja ja parantavat puhtaan veden saatavuutta yhteisössä. Yrittäjähenkisyys on johtanut myös digitaaliseen innovaatioon: nuoret ovat hankkineet Wi-Fi-hotspotin, jolla tarjoavat edullista internetyhteyttä opiskelijoille, työnhakijoille ja pienyrittäjille kaventaen digitaalista kuilua. Pieni päivittäistarvikkeita myyvä kioskki tuo lisää tuloja ja vahvistaa yhdistyksen jäsenten taloudellista itsenäisyyttä. Kurinalaisen säästämisen ja viisaiden investointien avulla ryhmä on kerännyt yli 310 000 Ksh, jotka he aikovat sijoittaa siipikarjatilalle, monipuolistaen tulonlähteitään entisestään ja luoden työllistymisen mahdollisuuksia muille. Taloudellisen menestyksen lisäksi Aiming Highsta on tullut vahva positiivisen sosiaalisen kehityksen muutosvoima. Jäseniä ei enää määritellä menneisyytensä perusteella, vaan he ovat nyt arvostettuja yhteisön johtajia, jotka järjestävät ympäristön siivoustalkoita, toimivat riskialttiiden nuorten mentoreina ja edistävät taloudellista voimaantumista ja sosiaalista oikeudenmukaisuutta. Sama yhteisö, joka kerran pelkäsi heitä, arvostaa heitä nyt esikuvina ja muutoksen tekijöinä.

”Love to see” -tason edistyksen merkkejä ovat myös toimeentulomahdollisuuksien luominen nuorille (kuusi muutokuvausta) sekä aineellinen tuki vähävaraisille nuorille (kuusi muutokuvausta).

ESIMERKKI SIERRA LEONESTA

Vammaisten nuorten ryhmien vaikuttavuutta ja asemaa yhteisöissään kuvaa se, että he kouluttavat oppimiaan kädentaitoja ilmaiseksi alueidensa muille vammaisille nuorille ja maksavat lisäkannustimena koulutettavien matka- ja ruokakuluja. Ryhmät ovat myöntäneet pienlainoja jäsenilleen toimeentulon hankkimiseksi esimerkiksi

saippuanvalmistuksella, kutomalla, ompelemalla, hiustenleikkuulla ja maataloustyökaluja valmistamalla. Näin jäsenet ovat voineet lähettää lapsiaan kouluun. Ryhmän puheenjohtaja on myöntänyt 40 hehtaaria perheensä maita yhdistyksen maanviljelykäyttöön, ja nuoret ovatkin istuttaneet kassavaa kassavarouheen valmistusta varten. He ovat myös tukeneet yhteisönsä jäseniä esimerkiksi lahjoittamalla rahaa terveydenhoidon kuluihin. Vammaisten nuortenryhmä Bossa on myös hakenut ulkopuolista rahoitusta vammaisten hoitokodille yhteisöönsä.

Nepalissa nuortenryhmä keräsi varoja tarjotakseen hätäapua koulunsa lähistöllä asuvalle perheelle tulipalon johdosta. Malawissa nuortenryhmät ovat tukeneet tyttöjen koulunkäyntiä opiskelutarvikkeilla. Tyttöjen ja nuorten naisten ryhmät ovat luoneet yhteisen säästötilin, jolle he voivat kerätä säästöjä ja sijoittaa niitä ryhmänsä toimintaan, lisäten ryhmän riippumattomuutta.

Nuorten osallistuminen lastensuojeluun (kahdeksan muutoskuvausta) on *"love to see"* -tason edistyksen merkki. Malawissa nuortenryhmä seurasi teiniraskauksista johtuvia koulupudokastapauksia, ja viisi nuorta naista T/A Makanjirassa palasi kouluun synnytyksen jälkeen. Malawissa, Nepalissa ja Sierra Leonessa nuortenryhmät estivät lapsiavioliittoja yhteistyössä viranomaisten ja muiden vastuunkantajien kanssa.

Nuortenryhmien tekemää yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa nuorten oikeuksien ja inklusion edistämiseksi raportoitiin 28 muotokuvauksessa. Etenkin Keniassa, mutta myös esimerkiksi Malawissa ja Sierra Leonessa nuortenryhmät ovat tehneet yhteistyötä ja saaneet tukea, kapasiteetin vahvistusta ja rahoitusta toiminnalleen myös muilta kansalaisjärjestöiltä ja paikallisilta toimijoilta, osittain Taksvärkin kehitysyhteistyöohjelman kautta tapahtuneen voimaantumisen ja vahvistuneiden kykyjen ansiosta. Muut toimijat ovat havainneet sen kyvyn ja potentiaalin, mikä näissä nuortenryhmissä on, ja heille tarjotaan mahdollisuuksia toteuttaa suunnitelmiaan ja vaikuttaa yhteisöjensä kehittämiseksi.

Nuortenryhmät tekivät myös viranomais- ja monitoimijayhteistyötä. Keniassa kadulla asuvien ja työskentelevien nuorten yhdistykset ovat lähestyneet itsenäisesti paikallisjohtajia ja julkisen hallinnon edustajia ja sitä kautta edistäneet ihmisoikeuksiaan ja turvallisuuttaan. Nuorille on tarjottu työpaikkoja ja koulutusmahdollisuuksia ja heitä on ohjattu eri palvelujen ja tuen piiriin. Tietoa on vaihdettu alueiden turvallisuuskysymyksistä ja nuoria on kutsuttu osallistumaan eri aluehallinnon foorumeille. Yhdistysten suhteet poliisiin ovat parantuneet ja jäsenten epäasiallinen kohtelu ja poliisihäirintä on vähentynyt avoimen dialogin ansiosta.

Malawissa nuortenryhmät ovat edistäneet tyttöjen koulutuksen toteutumista, koulutuksen laadun parantamista ja nuorten merkityksellistä osallistumista viranomaisyhteistyön kautta sekä paikallisjohtajien ja -kehityskomiteoiden ja muiden yhteisörakenteiden kanssa.

Sierra Leonessa nuoret tekevät tiivistä ja tuloksellista viranomais- ja monitoimijayhteistyötä seksuaalisen häirinnän ja väkivallan ehkäisemiseksi, sitä koskevasta lainsäädännöstä tiedottamiseksi sekä tapausten lainmukaisen juridisen käsittelyn varmistamiseksi. Vastaavaa yhteistyötä nuoret ovat tehneet naisten maanomistusoikeutta koskevasta lainsäädännöstä tiedottamiseksi ja sen toimeenpanemiseksi.

Kansalaisyhteiskuntatoimijoiden kanssa tehtyä yhteistyötä ja heiltä saatua tukea esitellään alaluvussa 3.2.3.

Nuorten tulosalueelle on neljä tulosindikaattoria, jotka nähdään ohjelman tavoitteiden ja vaikuttavuuden kannalta erityisen merkittävänä: 2.1 Nuorten toisille nuorille järjestämien vertaiskoulutusten ja muiden tapahtumien määrä, 2.2 Nuorten järjestämien yhteisöille suunnattujen kampanjoiden tai muiden aktiviteettien määrä, 2.3 Nuorten määrä, joilla on merkityksellinen rooli päätöksenteossa tai yhteisö rakenteissa sekä 2.4 Nuorten ajamien vaikuttamistyön aloitteiden määrä paikallisessa tai kansallisessa päätöksenteossa tai yhteisö rakenteissa.

Nuoret järjestivät muille nuorille 1 391 vertaiskoulutusta tai tapahtumaa vuonna 2024.

Tavoitetaso, yli 1 000 vuodessa, ylitettiin selvästi. Nuorten järjestämissä vertaiskoulutuksissa ja tapahtumissa, kuten myös heidän järjestämässään kampanjoissa ja muissa aktiviteeteissa, on kyse nuorten omaehtoisesta toiminnasta, jonka he ovat itse ideoineet ja toteuttaneet joko hankkeen tai yhteisöstä hakemansa tuen avulla. Vertaiskoulutusten ja tapahtumien aiheet liittyvät tyypillisesti nuorten oikeuksiin ja kansalaisaktivismiin, sukupuolten tasa-arvoon, haitallisten perinteiden kuten silpomisen ja lapsiavioliittojen vaikutuksiin, seksuaali- ja lisääntymisterveyteen ja -oikeuksiin, päihteiden väärinkäyttöön, mielen hyvinvointiin ja turvallisuuteen. Myös ilmastonmuutosta ja ympäristönsuojelua, juomaveden puhdistusta, jätteiden kierrätystä ja muovin käytön vähentämistä käsiteltiin.

Nuorten vertaiskoulutusta havainnollistavia muutokuvauksia raportoitiin 14. Nuorten muille nuorille tarjoamaa vertaistukea havainnollistavia muutokuvauksia raportoitiin 18. Guatemalassa vertaiskoulutusta annettiin etenkin mielenterveydestä, ihmisoikeuksista ja kansalaisvaikuttamisesta. Malawissa nuortenryhmä koulutti nuorten merkityksellisestä osallistumisesta 72 nuorta, jotka kuuluvat yhteisöjensä eri päätöksentekorakenteisiin.

Mosambikissa oppilaat perustivat koulussaan huumeidenvastaisen ryhmän, jonka avulla alkoholin ja huumeiden käyttö saatiin vähentymään. Seksuaali- ja lisääntymisterveyteen ja -oikeuksiin liittyvää vertaiskoulutusta tehtiin laajasti. Psykososiaalista tukea ja hoitoihin ohjausta on tarjottu HIV-tartunnan saaneille. Keniassa nuorten yhdistysten johtajat ovat tukeneet kadulla asuvia ja työskenteleviä vammaisia nuoria saamaan vammaistodistuksen, joka oikeuttaa eri tukimuotoihin pääsyn. Huumeidenvastaista tietoa on jaettu nuorille myös Keniassa kokemusasiantuntijoiden, Nepalissa teatterin ja Sierra Leonessa musiikin keinoin.

Nuoret järjestivät 338 yhteisöille suunnattua kampanjaa tai muita aktiviteetteja vuonna 2024.

Määrä ylitti selvästi tavoitetason (183) ja kasvoi myös suhteessa edellisvuoteen (276). Nuorten tärkeinä pitämiä aiheita olivat muun muassa ihmisoikeudet, vammaisinkluusio, koulukiusaamisen ja seksuaalisen häirinnän ehkäisy, tyttöjen ja haavoittuvassa asemassa elävien nuorten koulunkäynnin tukeminen, nuorten työllistyminen, päihteiden väärinkäytön ehkäisy, seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluiden saatavuus, haitallisten kulttuuristen käytäntöjen kuten silpomisen lopettaminen sekä ilmastonmuutos ja ympäristönsuojelu.

ESIMERKKI SIERRA LEONESTA

Young Social Reformers -nuortenryhmä on esittänyt kaikissa Baoman alueen 42 kylässä ja neljässä suuressa kaupungissa teatterinäytelmiä, jotka käsittelivät sukupuolistunutta väkivaltaa, huumeiden käyttöä, naisten sukupuolielinten silpomista ja nuorten johtajuutta. Tämä johti siihen, että ryhmän jäseniä nimitettiin tarkkailijoiksi tiettyihin valtion tukemiin kouluihin Baoman alueella.

Konkreettisia nuorten tiedotus- ja vaikuttamistoimintaan liittyviä muutokuvauksia kerättiin vuoden 2024 aikana 53. Nuorten järjestämissä kampanjoissa tehtiin yleisesti yhteistyötä muiden paikallisten toimijoiden kanssa, kuten paikallis- ja aluejohtajien, poliisin, kansalaisjärjestöjen ja median kanssa. Kampanjat tavoittivat paikallisyhteisöjä tehokkaasti ja saivat painoarvoa, kun vaikutusvaltaisessa asemassa olevat henkilöt ja tahot tukivat nuorten aloitteita. Guatemalassa, Keniassa, Mosambikissa, Nepalissa ja Sierra Leonessa nuortenryhmät järjestivät siivoustalkoita ja kampanjoita yhteistyössä paikallisviranomaisien ja kansalaisjärjestöjen kanssa. Guatemalassa, Keniassa ja Malawissa nuortenryhmät metsittivät ja istuttivat puita ympäristöviranomaisien tukemina. Sierra Leonessa nuoret kampanjoivat monitoimijayhteistyössä lapsiavioliittoja, silpomista, seksuaalista häirintää ja väkivaltaa sekä *kush*-huumetta vastaan, ja tapaukset ovat vähentyneet hankealueilla merkittävästi juridisten seuraamusten toimeenpanon myötä.

ESIMERKKI MOSAMBIKISTA

Alkuvuodesta Filipo-pyörremyrskyn ja tulvien jäljiltä nuoret osallistuivat yhteisöissään solidaarisiin toimiin: nuoret muun muassa avustivat talojen jälleenrakentamisessa ja kaatuneiden puiden raivaamisessa sekä järjestivät tiedotustilaisuuksia vesivälitteisten tautien (kolera ja malaria) ehkäisemiseksi.

Nuoria, joilla on merkityksellinen rooli päätöksenteossa tai yhteisörakenteissa, raportointiin yhteensä 305 vuonna 2024. Määrä kasvoi 39 % edellisvuoteen verrattuna. 44 % näistä nuorista oli naisia. Vammaisia nuoria oli 5 %, joista 33 % oli naisia. Alkuperäiskansoihin tai daliteihin kuului 8 % (kaikki Guatemalassa ja Nepalissa). Nuoret olivat mukana erilaisissa paikallisissa, alueellisissa ja kansallisissa temaattisissa työryhmissä, verkostoissa ja komiteoissa, kuten lastensuojelukomiteat, nuorisoverkostot ja vammaiskomiteat. Nuorten merkityksellistä roolia päätöksenteossa havainnollistavia muutokuvauksia raportoitiin 15.

ESIMERKKEJÄ

- Sierra Leonessa Port Lokon vammaisten Tamaraneh-nuortenryhmän puheenjohtaja nimettiin kansallisen vammaisliiton SLUDI:n aluejohtajaksi.
- Guatemalassa neljä nuortenryhmien aktiivia nimettiin vastuuasemiin kansallisessa lasten ja nuorten oikeuksia ajavassa CODENAJ-kansalaisyhteiskuntaverkostossa.
- Mosambikissa nuorten edustajat osallistuivat aluetason julkisen sosiaalityön kuulemis- ja suunnittelutilaisuuksiin, poliittisten ehdokkaiden kuulemistapahtumaan ennen vaaleja sekä kansallisen nuorisoverkoston suunnittelutapaamiseen.

Nuorten ajamien vaikuttamistyön aloitteiden määrä paikallisessa tai kansallisessa päätöksenteossa tai yhteisörakenteissa -indikaattoriin raportoitiin yhteensä 36 aloitetta vuonna 2024. Näitä aloitteita kuvaavan ”Nuoret tekevät vaikuttamistyötä aiheista, jotka he kokevat tärkeiksi” -edistykseen merkin alle raportoitiin 35 muutokuvausta vuonna 2024.

Nuorten vaikuttamistyön aiheita olivat koulutuksen laadun parantaminen ja inklusiivisuus Guatemalassa, Malawissa ja Mosambikissa. Nuorten terveyspalveluihin pääsyä, laatua ja inklusiivisuutta edistettiin Keniassa, Malawissa ja Mosambikissa. Kadulla asuville ja työskenteleville nuorille tarjolla olevaan juridiseen tukeen vaikutettiin Keniassa: sen tuloksena aluehallinto sääteli linjauksen lasten ja nuoren suojelemiseksi hyväksikäytöltä ja sukupuolittuneelta väkivallalta, mikä on johtanut tapausten vähenemiseen. Nuorten osallistuminen ja edustus päätöksenteossa olivat vaikuttamisen aiheita etenkin Malawissa ja Mosambikissa. Mosambikissa nuoret myös tapasivat

presidenttiehdokkaita vaalien alla haastaen heitä huomiomaan nuorten osallisuutta ja kehitystä koskevia avainkysymyksiä, kuten työpaikkojen puute, terveys ja koulutus.

ESIMERKKI MOSAMBIKISTA

Chamanculo C -kaupunginosan nuoret ottivat yhteyttä kaupunginosan viranomaisiin valittaakseen roskien keräyksen puutteesta. Kaupunginosan sanitaatio-ongelmat heikensivät ilmanlaatua, saastuttivat maaperää ja vaaransivat asukkaiden terveyden. Tässä tilanteessa nuoret vaativat viranomaisilta säännöllistä roskien keräystä, koska valtio perii roskista veroakin. Kaupunginosan sihteeri otti yhteyttä Maputon kaupunginvaltuustoon, joka puolestaan järjesti roskien keräyksen ja asetti paikalle roskasäiliön.

Toisessa Chamanculo B -kaupunginosassa saatiin nuorten aloitteesta katuvalaistus, joka paransi alueen turvallisuutta ja viihtyvyyttä.

ESIMERKKI MALAWISTA

Tyttöjen ryhmä Mnemassa, Malawissa järjesti tapaamisen kouluviranomaisten ja yhteisön johtajien kanssa ja esitti koulujen kehittämismäärärahojen käyttöä tyttöjen pukuhuoneiden rakentamiseen ja kuukautistarvikkeiden hankkimiseen. Aloite otettiin hyvin vastaan ja sisällytettiin vuoden 2025 kehittämissuunnitelmaan. Myös yhteisöjen päälliköt ovat edistäneet aloitetta aktivoimalla yhteisöjensä jäsenet keräämään rakennushankkeeseen tarvittavia materiaaleja.

Kokonaisuutena raportointivuonna havaitut muutostekijät osoittavat, että ohjelman vaikutuspiirissä aktiivisten **nuorten ja nuortenryhmien toimijuus on lisääntynyt yhteisöjensä muutoksentekijöinä** ja aktivisteina nuorten oikeuksien ja inklusion edistämiseksi. Nuoret ovat ohjelman tuella oppineet oikeuksistaan ja vastuullista elämäntaidoista sekä saaneet itseluottamusta ja arvostusta yhteisöjensä kehittämiseen osallistuvina vaikutusvaltaisina jäseninä. Yhä useammalla nuorella oli rooli yhteisöjensä päätöksenteossa. Uudet ja jatkavat nuortenryhmät ovat järjestäytyneet toimimaan inklusiivisesti ja onnistuneet monin paikoin vaikuttamaan syrjivien asenteiden ja haitallisten käytäntöjen muuttamiseksi. Nuortenryhmät ovat tehneet monialaista yhteistyötä ja heidän tekemiään aloitteita on huomioitu päätöksentekofoorumeilla. Nuorten muutostekijöissä korostuvat etenkin tulosten kestävyttä ilmentävät havainnot, joita oli 23 % kaikista nuoria koskevissa muutostekijöissä. Tämän vahvistaa käsitystä, että ohjelman tuella aikaansaaduilla tuloksilla on potentiaalisesti pitkäkestoisia kehitysvaihtoehtoja.

3.2.3 Aktiiviset paikalliset kansalaisyhteiskunnat puolustavat ihmisoikeuksia yhdessä nuorten kanssa

Aktiiviset paikalliset kansalaisyhteiskuntatoimijat (sisältäen paikalliset kansalaisjärjestöt, nuoret, yhteisöjärjestöt, vanhemmat) tukevat nuorten osallistumista sekä verkostoituvat vaikuttamaan ja vaatimaan ihmisoikeuksia (etenkin lasten ja nuorten oikeuksia, vammaisten oikeuksia ja sukupuolten välistä tasa-arvoa).

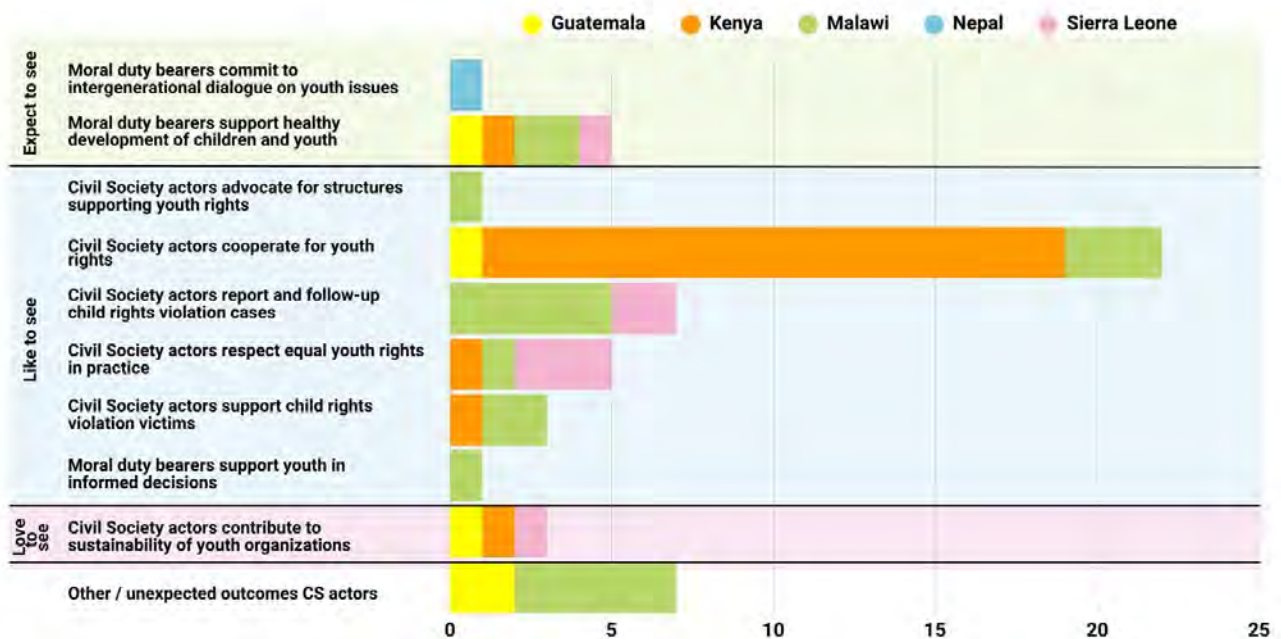
– Ohjelmakauden 2022–2025 kehitysyhteistyön tulostavoite 3

Virallisten vastuunkantajien (tulosalue 1) lisäksi Taksvärkin muutosteoria huomioi muiden aikuisten kuten vanhempien, uskonnollisten auktoriteettien ja erilaisten yhteisöryhmien (äitiryhmät, vanhempainyhdistykset, paikalliset kansalaisyhteiskunnan verkostot ja työryhmät) merkityksen yhteisöjen kehittämisessä sekä nuorten oikeuksien ja aktiivisen kansalaisuuden tukemisessa. Nuorten kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukemisessa tärkeitä ovat erityisesti ne

yksittäiset henkilöt, jotka ovat säännöllisesti suorassa vuorovaikutuksessa nuorten kanssa kuten opettajat, vanhemmat ja uskonnollisten yhteisöjen johtajat. Kansalaisyhteiskunnan edustajat kuten kansalaisjärjestöt ja ruohonjuuritason ryhmät ovat ihmisoikeuksia ja yhdenvertaisuutta edistävän työn keskeisiä strategisia kumppaneita, joilla on edellytyksiä vahvistaa nuorten osallisuutta, toimijuutta ja nuortenryhmien asemaa osana kansalaisyhteiskuntaa.

Ohjelman puitteissa järjestetyt 57 koulutusta ja nuorten järjestämät tilaisuudet tavoittivat vuonna 2024 arviolta 1 530 aikuista hankealueilla. Koulutuksissa ja muissa tapaamisissa kansalaisyhteiskunnan edustajat, uskonnolliset johtajat, nuorten vanhemmat ja muut aikuiset pohtivat muun muassa nuorten osallisuutta, vammaisinkluusiota, seksuaalioikeuksia ja sukupuolistuneen väkivallan ehkäisyä sekä paransivat sukupolvien välistä vuoropuhelua.

Vuoden 2024 ohjelmaseurannassa kerättiin yhteensä 55 kansalaisyhteiskunnan toimijoita koskevaa muutoskuvausta (kuva 5), joista valtaosa Malawissa ja Keniassa. Lukumääräisesti eniten (22 muutoskuvausta) havaintoja liittyi kansalaisyhteiskunnan toimijoiden tekemään yhteistyöhön lasten ja nuorten oikeuksien edistämiseksi. Suurin osa niistä oli kerätty Keniasta. Malawissa kerätyt muutoskuvaukset hajautuivat useammille edistysmerkeille, joista keskeisimpänä erottuu lastenoikeusrikkomusten raportointi ja tapausten seuranta. Odottamattomia muutoksia raportoitii seitsemän, joista viisi kuvasi kansalaisyhteiskunnan tukea vammaisille lapsille, nuorille tai heidän perheilleen. Loput kaksi kuvasivat kansalaisyhteiskunnan toimijoiden aktiivisuutta nuorten osallistamisessa paikallisiin verkostoihin.

Kuva 5. Vuoden 2024 ajalta kerätty kansalaisyhteiskunnan toimijoita koskevat muutoskuvaukset jaoteltuina hankkeittain ohjelmaston edistysmerkkien (progress markers) mukaan.

Suurin osa vuonna 2024 kerätyistä muutoskuvauksista liittyi seksuaaliterveyteen ja -oikeuksiin (12), sukupuolten tasa-arvoon (11), koulunkäyntiin (11) ja vammaisten henkilöiden oikeuksiin (10). Havainnoista 15 kuvasi ohjelman tulosten kestävyttä tukevia muutoksia kansalaisyhteiskunnan toimijoiden ja muiden yhteisöissä keskeisten aikuisten toiminnassa. Erityisesti Keniassa kansalaisjärjestöt, oppilaitokset ja paikalliset kansalaisyhteiskunnan toimijat ovat Taksvärkin ohjelman ansiosta ulottaneet tukeaan myös vaarallisiksi luokitelluilla ns. *no-go* -alueilla toimiville kaduilla asuvien ja työskentelevien nuorten yhdistyksille. Laajentuvat verkostot, monipuolisempi

tuki ja järjestöjen tarjoamissa koulutuksissa opitut tiedot ja taidot parantavat nuortenryhmien kapasiteettia ja edellytyksiä jatkaa toimintaansa itsenäisinä yhdistyksinä.

ESIMERKKEJÄ

- Keniassa Danish Refugee council koulutti Nairobissa toimivan Champions of Change - yhdistyksen jäsenistä vertaiskouluttajia ja rakensi yleisen käymälän, jota hallinnoimalla yhdistyksen jäsenet saavat nyt tuloja ja jatkuvuutta toiminnalleen. Vastaavasti Kisumussa paikalliset yrittäjät ovat palkanneet nuorten yhdistysten jäseniä siivoamaan kaupallista keskusaluetta.
- Guatemalassa San Martín Jilotepequen nuortenryhmä allekirjoitti yhteistyösopimuksen paikallisen kulttuurikeskuksen kanssa, joka tarjoaa ryhmälle tilan säännöllisille kokouksille ja tilaisuuksien järjestämiseen.
- Sierra Leonessa nuorten naisten ryhmä sai Plan Internationalilta rahoituksen hankkeelle, jonka puitteissa he kouluttivat 75 nuorta naista erilaisissa työelämä- ja tulonhankintataidoissa.

Aiempien raportointivuosien tavoin muutoskuvauksissa näkyy esimerkkejä nuortenryhmien ja paikallisten kansalaisyhteiskunnan toimijoiden lisääntyneestä yhteistyöstä. Kansalaisyhteiskunnan toimijat ovat kutsuneet nuoria mukaan paikallisiin verkostoihin ja tukeneet nuorten aloitteita. Nuoria on kutsuttu järjestämään työpajoja paikallisten järjestöjen tapahtumiin ja koulutuksiin, mikä osaltaan kertoo nuortenryhmien paikallistasolla nauttimasta arvostuksesta.

ESIMERKKI SIERRA LEONESTA

Taksvärkin ohjelmalla on tuettu ja mentoroitu vammaisten nuorten ryhmiä Bossa. Vuonna 2024 paikallinen Mobility Sierra Leone -järjestö palkkasi Disable Empowerment Foundation -vammaisryhmän edustajia kouluttajiksi järjestämiinsä koulutuksiin sepäntaidoista ja kassavarouheen tuotannosta. Sama ryhmä palkattiin UNDP:n hankkeeseen kouluttamaan paikallisia kassavarouheen tuotannossa. Ryhmän jäsenet ovat saaneet kevytlainoja Sierra Leonen näkövammaisten yhdistykseltä, ja välittäneet Mobility Sierra Leone -järjestön lahjoittamia apuvälineitä Gerihun alueen vammaisille asukkaille. Tällaiset yhteistyöt vahvistavat ryhmän paikallisia verkostoja ja toiminnan kestävyyttä, mutta samalla lisäävät jäsenten näkyvyyttä, itsetuntoa ja arvostusta paikallisten silmissä.

Hankeyhteisöjen uskonnolliset ja paikalliset johtajat erityisesti Malawissa, Sierra Leonessa ja Nepalissa ovat jatkaneet vaikuttamistyötään lasten ja nuorten oikeuksien puolesta. Asenneilmapiiri seksuaaliväkivaltaa ja lapsiavioliittoja kohtaan on muuttunut jyrkemäksi. Tapauksia raportoidaan aiempaa herkemmin ja niistä puhutaan julkisesti. Kansalaisyhteiskunnan toimijat ovat puuttuneet väärinkäytöstopauksiin, seuranneet niiden käsittelyä ja tarjonneet tukea uhreille. Sierra Leonessa silpomista harjoittavien perinneyhteisöjen auktoriteettien raportoidaan tehneen silpomista rajoittavia sopimuksia kyläpäälliköiden kanssa. Malawissa ja Sierra Leonessa uskonnolliset johtajat ovat kieltäytyneet vihkimästä alaikäisiä lapsia avioliittoon.

Erityisesti Malawissa Taksvärkin ohjelman tuella perustetut vammaisfoorumit näkyvät ja toimivat aktiivisesti hankeyhteisöissä. Foorumien jäsenet tekevät vaikuttamistyötä vammaisten lasten ja nuorten oikeuksien puolesta, kouluttavat vammaisten lasten vanhempia sekä keräävät varoja tukeakseen vammaisten lasten ja nuorten koulunkäyntiä.

ESIMERKKI MALAWISTA

Kachulun vammaisfoorumi on tehnyt aktiivisesti työtä vammaisten lasten ja nuorten koulunkäynnin lisäämiseksi. Aiempina vuosina foorumi jakoi stipendejä vammaisten koululaisten kannustamiseen. Vuonna 2024 foorumi keräsi varoja ja hankki maata riisin viljelyyn. Sadosta saadut tuotot käytetään vammaisten lasten koulunkäynnin tukemiseen. Foorumi on myös perustanut kylään säästöriingin, jonka avulla vammaisten lasten ja nuorten vanhemmat voivat saada lainaa kohtuullisella korolla erilaisille pienyrittäjäyshankkeilleen.

Hankkeissa kerättyjen yksittäisten muutoskuvausten lisäksi kansalaisyhteiskuntien toimintaa hankeyhteisöissä tarkastellaan kahden tulosindikaattorin kautta: 3.1 Kansalaisyhteiskunnan verkostot, työryhmät ja muu yhteistyö, joissa nuoret ovat osallisina tai yhteistyökumppaneina, ja 3.2 hankkeiden piirissä esiin tulleiden lastenoikeusrikkomustapausten lukumäärä.

Taksvärkin ohjelman myötä perustetut tai tuetut nuortenryhmät toimivat vuonna 2024 **yhteistyössä yhteensä 48 paikallisen järjestön, työryhmän tai kansalaisyhteiskunnan verkoston kanssa**. Yhteistyötä oli kaikissa hankemaissa. Suurin osa oli kunta- tai aluetason verkostoja, mutta Guatemalassa nuoret osallistuivat myös kansallistason lasten ja nuorten oikeuksia ajavaan CODENAJ-verkostoon.

Vuoden 2024 aikana esiin tulleita lapsenoikeusrikkomuksia raportoitiin hankkeiden piiristä yhteensä 59, joista 45 oli ratkaistu viranomaisten tai yhteisöjärjestöjen toimesta. Valtaosa tapauksista tulee ilmi ohjelman tukemien paikallisten lastensuojelutyöryhmien, saavutettavien raportointikäytäntöjen ja nuortenryhmien havaintojen kautta. Esiin tuli muun muassa lapsityövoiman hyväksikäyttöä, seksuaalirikoksia ja häirintää, väkivaltaa, lapsiavioliittotapauksia sekä vanhempien väärinkäytöksiä. Kaikkiin ilmi tulleisiin tapauksiin on puututtu hankkeiden puitteissa, ja tarvittaessa joko sovittu paikallisesti tai viety eteenpäin viranomaisten ratkaistaviksi. Esimerkiksi Sierra Leonessa seksuaalisia hyväksikäyttötapauksia on perinteisesti sovittu paikallisesti, mutta tähän on saatu muutosta kampanjoimalla, tapausten raportointimekanismeja kehittämällä ja niistä tiedottamalla sekä monitoimijayhteistyötä ja tapausten seurantaa vahvistamalla nuorten tuella. Tavoite on, että kaikissa tapauksissa, joissa lainvastaisuus ylittyy, aiheutuu myös rikosoikeudellisia seuraamuksia. Osa prosesseista on edelleen kesken.

Tulosalueen seurantadata ja muutoskuvaukset tukevat ohjelman muutosteorian oletusta, että nuoret saatuaan tietoa, taitoja ja mahdollisuuksia ovat keskeisiä ja arvokkaita kansalaisyhteiskunnan toimijoita omissa yhteisöissään. Siitä osoituksena ovat lukuisat esimerkit nuortenryhmien toiminnan tunnustamisesta, arvostuksesta, uusista yhteistyökuvioista ja verkostoitumisesta. Ohjelman kestävyys kannalta paikallisten tahojen tuki nuortenryhmien toiminnalle on ensiarvoisen tärkeää. Toisaalta nuorten osaamisen ja ryhmien kapasiteetin vahvistumisen kautta paikalliset kansalaisyhteiskunnan toimijat myös yhä enemmän näkevät niiden erityisen arvon ja yhteistyömahdollisuudet yhteisten tavoitteiden saavuttamisessa. Samalla nuorten esillä pitämien teemojen ja esimerkin kautta yhteisöjen asenneilmapiiri muuttuu nuorten oikeuksien toteutumisen kannalta suotuisaksi.

3.2.4 Kumppanijärjestöjen kapasiteetin vahvistaminen

Taksvärkin kumppanijärjestöt ovat sopeutuvia, oppivia organisaatioita, joilla on osallistavia käytäntöjä, ne ovat näkyviä toimijoita kansalaisyhteiskunnassa sekä nuorten oikeuksien ja nuorten merkityksellisen osallistumisen asiantuntijoita.

– Ohjelmakauden 2022–2025 kehitysyhteistyön tulostavoite 4

Taksvärkin ohjelma vahvistaa paikallista kansalaisyhteiskuntaa tukemalla kumppanijärjestöjen työtä ja organisaatiokehitystä. Merkittävä osa kumppaneiden kapasiteettia on niiden paikallinen verkostoituneisuus ja yhteistyö. Rahoituspohjan laajentaminen tukee niiden institutionaalista kestävyttä. Ohjelman tavoitteena on, että kaikki Taksvärkin kumppanijärjestöt ovat elinvoimaisia, vahvoja toimijoita osana paikallista kansalaisyhteiskuntaa. Kumppanien muutostavoite keskittyy mukautuvan johtamisen, oppimisen käytäntöjen ja toiminnan inklusiivisuuden kehittämiseen sekä kumppanien näkyvään rooliin yhteisöissä nuorten oikeuksien puolestapuhujina.

Ohjelmalla tuetaan muun muassa kumppaneiden kapasiteetinkehittämissuunnitelmia, strategiaprosesseja ja koulutuksia. Vuoden 2024 aikana kumppanit osallistuivat yhteensä 15 koulutukseen, jotka liittyivät esimerkiksi lastensuojeluun, ihmisoikeuksiin, hankehallintoon ja seurantaan, varainhankintaan ja taloushallintoon. Kumppaniorganisaatioiden kannalta ohjelman keskeisin tuki on kuitenkin itse hankerahoitus, joka mahdollistaa hyvän hallinnon ja antaa edellytyksiä järjestöjen vaikuttamistyöhön, verkostoitumiseen ja uusien rahoitusten hakemiseen.

Kumppaneiden kapasiteetin kehittymisen seuranta keskittyy uusiin, yhdessä kehitettyihin osallistavan seurannan ja oppimisen käytäntöihin sekä järjestöjen verkostoituneisuuteen.

Vuoden 2024 aikana Taksvärkin kumppanijärjestöt olivat aktiivisia yhteensä 67 kansalaisyhteiskunnan verkostossa tai asiantuntijatyöryhmässä ja tekivät yhteistyötä yhteensä 21 paikallisen vammaisjärjestön ja neljän valtiollisen vammaisorganisaation kanssa.

Verkostoituneisuus ja yhteistyökumppanuudet paikallisten vammaisjärjestöjen kanssa ovat kasvaneet verrattuna edellisvuosiin, etenkin kun huomioidaan, ettei vuoden 2024 lukuihin ole enää sisällytetty Sambian kumppanin verkostoja ja huomattavaa vammaisjärjestöyhteistyötä.

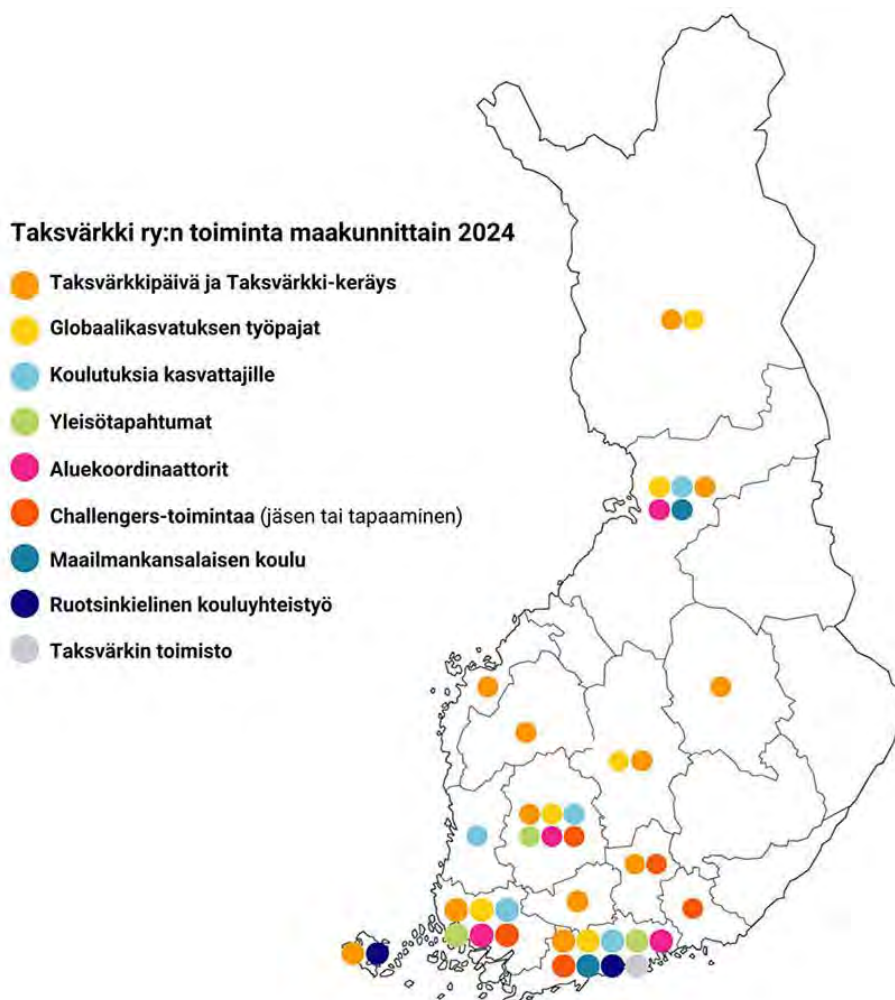
Kaikki Taksvärkin kumppanijärjestöt ovat tällä hetkellä vahvoja oikeusperustaisen nuorisotyön asiantuntijaorganisaatioita omassa toimintaympäristössään. Niiden hallinnolliset ja taloushallinnon käytännöt ovat riittävät varmistamaan sujuvan ja luotettavan hankeyhteistyön Taksvärkin kanssa. Järjestöjen sisäiset ohjeistukset ja linjaukset niin hallinnosta kuin yhdenvertaisuudesta ja lastensuojelusta ovat hyvällä tasolla. Osallistavan seurannan ja oppimisen käytäntöjä on kehitetty yhdessä kumppaneiden kanssa ja työ jatkuu edelleen. Vuonna 2024 yhteistyössä korostuivat arvioinnit, jotka keskittyivät vammaisinklusion toiminnallistamiseen ja ohjelman tulosten kestävyuden vahvistamiseen. Erityisesti Nepal, Guatemalan ja Malawin kumppaneiden kanssa opittiin yhdessä evaluaatioprosessien myötä. Taksvärkin koordinoima yhteistä oppimista tukeva **kumppaniwebinaari** järjestettiin neljä kertaa vuoden 2024 aikana.

Sambian kumppanin vammaisinklusion ja nuorisotyön asiantuntemusta hyödynnettiin uudessa EU-hankkeessa, jolle haettiin ja saatiin rahoitusta vuodelle 2025. Nepal kumppanin kanssa jatkettiin vuonna 2023 käynnistynyttä eri maiden koululaisia yhdistävää yhteistyötä, jossa oppilaat Suomesta ja Nepalista jakoivat kokemuksiaan globaalikasvatuksen teemoista.

3.3 Globaalikasvatus ja viestintä Suomessa

Taksvärkki ry:n globaalikasvatuksen tavoitteena on yhdenvertaisuuden, ihmisoikeuksien ja kestävä kehityksen edistäminen sekä nuorten aktiivinen toimijuus. Yksi globaalikasvatuksen kulmakivi on **kriittinen ajattelu**. Nuorille tarjotaan välineitä tunnistaa rakenteita, jotka ylläpitävät maailmanlaajuisia eriarvoisuutta sekä taitoja tunteiden käsittelyä ja tulevaisuusajattelua varten. **Nuorten osallisuus ja vaikuttaminen aktiivisina maailmankansalaisina** on toinen Taksvärkin globaalikasvatustyön painopiste, jonka myötä annetaan nuorille tilaa harjoittaa oman näköistään aktiivista toimijuutta moninaisuutta ja ihmisoikeuksia kunnioittaen.

Taksvärkki on valtakunnallinen nuorisoalan järjestö. Globaalikasvatustoimintaa oli vuonna 2024 monipuolisesti eri puolilla Suomea (kuva 6).

Kuva 6. Taksvärkin toimintaa eri puolella Suomea vuonna 2024.

Seuraavissa alaluvuissa esitellään Taksvärkin globaalikasvatuksen ja viestinnän tuloksia vuodelta 2024 muutosteoriassa määriteltujen toimijakohtaisten tulostavoitteiden mukaisesti.

3.3.1 Globaalikasvatuksen arvot suomalaisten koulujen ja koulutusjärjestelmien käytäntöihin

Suomalaiset koulut ja koulutusjärjestelmät ovat sisällyttäneet koulujen ja kasvattajien käytäntöihin globaalikasvatuksen arvot: sosiaalisen kestävän kehityksen, kriittisen ajattelun ja nuorten toimijuuden.

– Ohjelmakauden 2022–2025 globaalikasvatuksen ja viestinnän tulostavoite 1

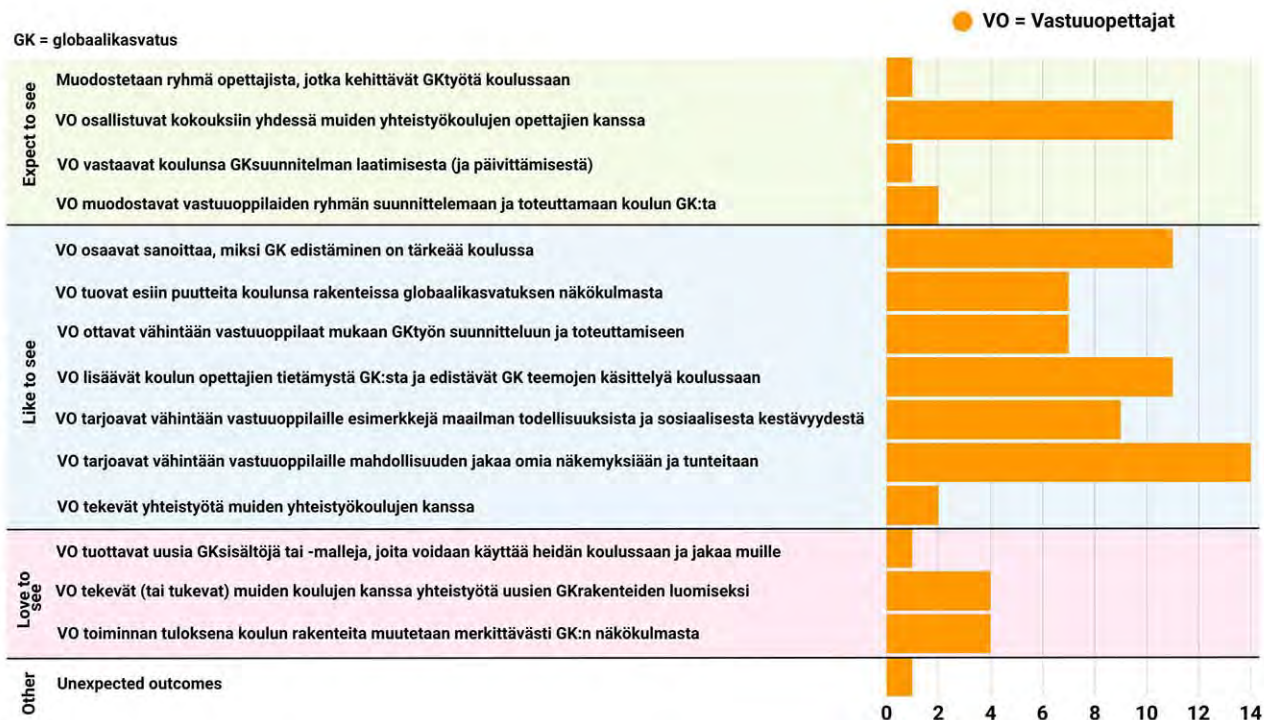
MAAILMANKANSALAISEN KOULUJEN OPETTAJAT

Vuonna 2024 pitkäjänteinen globaalikasvatus jatkui Maailmankansalaisen koulujen (MKK) verkostossa. Yhteistyössä 63 yläkoulujen nuorta ja 11 opettajaa osallistui pitkäjänteiseen globaalikasvatuksen kehittämistyöhön, ja 49 muuta opettajaa osallistui toimintaan omalla koulullaan. Mukana jatkoivat vuonna 2024 Espoon kansainvälinen koulu, Oulun Normaalikoulu, Oulun Steinerkoulu, Espoon Saunalahden koulu, Hyvinkään Pohjoispuiston koulu ja Helsingin Pohjois-Haagan yhteiskoulu.

Ohjelmavuosina 2022–2024 on kehitetty globaalikasvatuksen seurannan ja arvioinnin työkaluja. Ensisijaisesti on keskitytty vastuuopettajien muutokuvausten ja seurantatapojen kehittämiseen. Vuonna 2024 koulujen seurantataulukoista kerättiin yhteensä 86 vastuuopettajien toimintaan liittyvää havaintoa (kuva 7). Suurin osa (14) kertoi vastuuopettajien luoneen oppilaille mahdollisuuksia jakaa omia näkemyksiään ja tunteitaan globaalikasvatuksen teemoista, opettajien osanneen sanoittaa, miksi globaalikasvatuksen edistäminen on tärkeää (11) sekä opettajien jakaneen tietoa koulussaan globaalikasvatuksesta ja sen toteuttamisen mahdollisuuksista (11).

Edistyksien merkeistä näkyy, että vastuuopettajat ovat selvästi sitoutuneet tekemään yhteistyötä ja kokevat kokouksiin ja tapaamisiin osallistumisen merkityksellisenä ja opettavaisena. Muutoskuvauksista nousee esiin, että vastuuopettajat osaavat yhä selkeämmin sanoittaa globaalikasvatuksen edistämisen tärkeyttä kouluissa ja vastuuopettajat myös lisäävät koulujensa sisällä opettajien ja toisten oppilaiden tietämystä globaalikasvatuksen teemoista. Vuosia kestäneessä yhteistyössä näkyy jatkumo, jossa vastuuopettajat tarjoavat oppilaille esimerkkejä maailman todellisuuksista ja tarjoavat oppilaille mahdollisuuksia käsitellä näitä sekä tuoda omia näkemyksiään esiin. Pidempiaikainen yhteistyö on tuonut esille myös pysyvämpiä muutoksia, joissa tehdään koulujen välillä yhteistyötä ja muutetaan koulujen rakenteita merkittävästi globaalikasvatuksen näkökulmasta.

Vastuuopettajat ovat osallistuneet aktiivisesti verkostoitumistapaamisiin ja kokeneet näiden tapaamisten myötä muun muassa yhteistyön vahvistuneen, asiantuntijuutensa kasvaneen ja ideoidensa määrän lisääntyneen. Opettajat ovat myös jakaneet oppilaille tietoa ja keskustelleet oppilaiden kanssa kestävän kehityksen teemoista. Taksvärkin toimintaan osallistumisen myötä opettajat kokevat saaneensa uusia ideoita, yhteistyöverkoston tukea sekä hyödyllisiä materiaaleja. Opettajat kokevat Taksvärkin tuen koulun globaalikasvatuskäytänteiden luomisessa ehdottoman tärkeäksi.

Kuva 7. Vuoden 2024 ajalta kerätyt Maailmankansalaisen koulujen vastuuopettajia koskevat muutokuvaukset jaoteltuina ohjelmatason edistyksen merkkien (*progress markers*) mukaan.

“Oma asiantuntijuus on kasvanut, kun on mukana useamman vuoden ja on koulutuksissa ja toteuttaa [MKK-toimintaa] nuorten kanssa.”

– Maailmankansalaisen koulun opettaja toiminnan tuomista muutoksista

"On saanut konkreettisia välineitä ja ideoita hyödynnettäväksi."

– Maailmankansalaisen koulun opettaja koulutuksen jälkeen

Vuoden aikana kuusi Maailmankansalaisen koulua ja niiden vastuuopettajat sanoittivat yhä selkeämmin, **miksi globaalikasvatuksen edistäminen on tärkeää**. Vastuuopettajat lisäsivät koulujensa **opettajien tietämystä** globaalikasvatuksen teemoista tai niiden **soveltamisesta koulujen arkeen**. Vastuuopettajat tarjosivat myös **oppilaille mahdollisuuksia jakaa omia näkemyksiään ja tunteitaan** globaalikasvatuksen teemoista.

OPETTAJAOPISKELIJAT OSANA VAIKUTTAMISTYÖTÄ

Opettajaopiskelijoiden vaikuttajaryhmän pilotointia jatkettiin vuonna 2024. Kuusi opettajaopiskelijaa jatkoi toimintaa keskittyen erityisesti opettajaopiskelijoiden osaamisen ja opettajankoulutuksen kehittämiseen moninaisuusteemasta. Ryhmän suunnittelemassa ja toteuttamassa tilaisuuksissa keskusteltiin ja jaettiin kokemuksia opettajaopiskelijoiden kanssa moninaisuuden toteutumisesta kouluissa. Pilotin johtopäätöksenä yhteistyö Taksvärkin jäsenjärjestön SOOL ry:n kanssa todettiin toiminnan kautta mielekkäimmäksi tavaksi tehdä vaikuttamistyötä yhdessä opeopiskelijoiden kanssa. Pilotoinnin yhteydessä tehtiin myös pohjatyötä Taksvärkin tarjoaman vapaaehtoistyön kehittämiseksi.

“Olen kiinnostunut enemmän järjestötoiminnasta ja globaalikasvatuksesta. Koen saaneeni myös uudenlaista motivaatiota kasvatuksen alaa kohtaan ja tervetulleita uusia näkökulmia aiheisiin.”

– Opettajaopiskelijoiden vaikuttajaryhmän jäsen, kevät 2024

3.3.2 Taitavilla ja osaavilla nuorilla on ääni- ja päätöksentekovaltaa

Taitavilla ja osaavilla nuorilla on ääni- ja päätöksentekovalta luoda yhdenvertaisia ja kestäviä yhteisöjä moninaisuutta ja ihmisoikeuksia kunnioittaen.

– Ohjelmakauden 2022–2025 globaalikasvatuksen ja viestinnän tulostavoite 2

MAAILMANKANSALAISEN KOULUJEN VASTUUOPPILAAT

Taksvärkki tukee Maailmankansalaisen koulujen toiminnassa vastuuoppilaiden aktiivista maailmankansalaisuutta ja osallisuutta koulun globaalikasvatuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. Vuonna 2024 Maailmankansalaisen kouluissa sitoutuneita yläkoulujen vastuuoppilaita oli 63 kuudessa eri koulussa Uudellamaalla ja Oulussa.

Vuonna 2024 kirjattiin 26 huomiota merkityksellisistä seikoista oppilaiden muutospolulla. Vastuuoppilaat muun muassa osallistuivat toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen omatoimisesti, kokivat saaneensa itseluottamusta ja mahdollisuuksia tuoda globaalikasvatuksen teemoja esille sekä keskustelivat keskenään globaalikasvatuksen teemoista. Itsenäisistä aloitteista voi nostaa esimerkkinä oppilaiden omatoimisen hakeutumisen TET-harjoitteluun Taksvärkin toimistolle. Oppilaiden osalta on kerätty havaintoja muutoksista sekä vastuuopettajilta että itse vastuuoppilailta. Systemaattista edistyksen merkkien seuranta ei ole oppilaiden kanssa kuitenkaan tehty. Alku- ja loppukyselyitä tehdään lukuvuosien alussa ja lopussa. Osalla kouluista on pysyvämpi vastuuoppilaiden ryhmä, mutta osa vastuuoppilaista vaihtuu lukuvuosittain.

Maailmankansalaisen koulujen yläkouluikäisten vastuuoppilaiden toiminnan tavoitteena on

- Oman äänen esiintuominen
- Aktiivisen toimijuuden harjoittelu
- Kestävää kehitystä edistävien itsenäisten aloitteiden harjoittelu
- Mahdollisuus kokeilla yhteistyötä muiden oppilaiden ja eri tahojen kanssa
- Muiden oppilaiden motivoiminen kiinnostumaan globaalikasvatuksen teemoista
- Muiden nuorten äänen kuulemisen edistäminen

Vuonna 2024 kirjatuista huomioista ilmenee, kuinka Maailmankansalaisen koulu -toiminnan myötä

- Oppilaat ovat rohkaistuneet jakamaan mielipiteitään
- Oppilaat ovat oppineet uutta
- Oppilaat ovat pohtineet globaalikasvatuksen teemoja syvällisemmin
- Oppilaiden itsetunto on kasvanut ja he ovat kokeneet merkitykselliseksi edustaa omaa kouluaan isommassa MKK-yhteistyössä
- Oppilaat ovat nostaneet omatoimisesti globaalikasvatuksen teemoja esille koulussa
- Oppilaiden itsetunto ja luotto siihen, että voivat vaikuttaa asioihin on kasvanut
- Oppilaiden ymmärrys ympäröivästä maailmasta on laajentunut
- Oppilaat ovat tehneet yhteistyötä toisen koulun oppilaiden kanssa ja verkostoituneet
- Oppilaat ovat kokeneet merkitykselliseksi ohjata vertaistapahtumia muille oppilaille

“Olen miettinyt enemmän ympärilläni olevaa yhteisöä, luontoa ja etuoikeuksiani.”

– MKK-vastuuoppilas

“Globaalikasvatus on vähän niin kuin maailman yhteiskuntaoppia.”

– MKK-vastuuoppilas

Maailmankansalaisen kouluilla pidettiin vuoden aikana työpajoja, joihin osallistui yhteensä 194 aktiivioppilasta (MKK-vastuuoppilaat) ja joissa tavoitettiin yhteensä 349 oppilasta eri Maailmankansalaisen kouluilta. Työpajoissa ja tapaamisissa käsiteltiin vaikuttamista, kestävästä kehitystä ja tulevaisuusajattelua. Eri kouluilla oli myös paljon omaa koulukohtaista toimintaa. Koulujen välinen yhteistyö lisääntyi vuonna 2024. Lukukausittaiset yhteistapaamiset olivat myös tärkeitä, sillä niissä oppilaiden ymmärrys globaalikasvatuksen teemoista kokonaisvaltaisemmin kasvoi, nuoret saivat jakaa omia kokemuksistaan vaikuttamistyöstä ja inspiroituivat muiden nuorten toiminnasta. Toiminnassa koulujen kanssa on vuosittain aina jokseenkin samanlaisia haasteita, joita lukuvuosi- ja koulukohtaisesti pyritään ratkomaan. Kouluissa on omat tilanteensa resurssien, aikataulujen ja toimintakulttuurin käytänteiden osalta. Vuonna 2024 nostettiin esiin etenkin oppilaiden osallistaminen ja miten sitä voitaisiin lisätä sekä koulujen sisällä että yhteistyössä Maailmankansalaisen koulujen verkoston kesken.

ESIMERKKI ESPOOSTA

Espoon kansainvälinen koulu ja Saunalahden koulu aloittivat yhteistyön, jossa koulujen vastuuoppilasryhmät matkustavat toiseen kouluun pitämään tulevaisuusteemaisia työpajoja nuoremmille oppilaille. Vastuuoppilaat kouluttautuivat ensin Taksvärkin johdolla tulevaisuusajatteluun ja menetelmiin, minkä jälkeen he saivat pienryhmissä valita haluamansa tehtävän ja suunnitella työnjakoa. Työpajat pidettiin keväällä molemmilla kouluilla, ja sekä koulujen oppilaat, opettajat että itse vastuuoppilaat pitivät tästä yhteistyömuodosta.

Vuonna 2024 vastuuoppilaiden verkostot Maailmankansalaisen kouluilla toimivat aktiivisesti. Kouluilla järjestettiin työpajoja, tapahtumia ja tapaamisia. Vastuuoppilaat kertoivat oppineensa uutta ja saaneensa itsevarmuutta käsitellä globaalikasvatuksen teemoja. Yhteistyötä eri koulujen oppilaiden välillä tehtiin sekä omatoimisesti että yhteisissä tapaamisissa.

GLOBAALIKASVATUKSEN KOULUTTAJAT JA NUORET VAPAAEHTOISET

Vuonna 2024 Taksvärkin globaalikasvatuksen kouluttajina toimi 29 koulutettua vapaaehtoista, joista 18 oli alle 29-vuotiasta. Vapaaehtoiset ohjasivat kouluvierailuja erityisesti pääkaupunkiseudun, Varsinais-Suomen, Pirkanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan alueilla. Kouluttajien määrä jäi hieman alle tavoitteen, mutta kasvoi selvästi edellisestä lukuvuodesta. Ilahduttavaa oli kolmen ruotsinkielisen vapaaehtoisen mukaan saaminen. Globaalikasvatuksen kouluttajien rekrytoinnissa ja kouluttamisessa kehitettiin ja kokeiltiin uusia innovatiivisia keinoja, kuten erilliset pienperehdytyskoulutukset kesken vuotta mukaan tuleville uusille kouluttajille. Erityistä kiitosta sai Taksvärkin kenialaisen kumppanijärjestön Undugun toiminnanjohtajan läsnäolo koulutuksessa, mikä toi lukuvuoden kampanjan Kenia-esimerkkeihin ainutlaatuista taustoitusta.

"Oli aivan mahtavaa, että meillä oli vieras Keniasta! Hän osasi kertoa ensikäden tietoa ja sai ymmärtämään, että kaikilla on samoja ongelmia."

– Kampanjaperehdytykseen osallistunut vapaaehtoinen

Globaalikasvatuksen kouluttajat kertoivat aluekoordinaattorin kanssa käymissään reflektiokeskusteluissa ja alueryhmän tapaamisissa oppineensa Taksvärkin toimintaan osallistumisen myötä globaalikasvatuksen teemoista sekä erilaisten nuorten parissa työskentelystä. Globaalikasvatuksen kouluttajana toimiminen lisää myös erityisesti nuorten vapaaehtoisten ja opiskelijoiden ammatillisia valmiuksia. Kouluvierailujen ja kouluttajien seurantataulukoista kerättiin yhteensä 213 liittyvää muutoskuvausta. Erityisesti nuorten moninaisuuden huomioimiseen liittyvät havainnot (49) lisääntyivät vuoden aikana.

"Empatia ja ymmärrys nuoria kohtaan on kehittynyt erilaisissa paikoissa tehtyjen kouluvierailuiden myötä. Taksvärkin materiaaleista oppii samalla itse eri maiden ja kaupunkien nuorten todellisuuksista."

– Globaalikasvatuksen kouluttaja, syksy 2024

13–18-vuotiaiden nuorten vapaa-ajan Challengers-vaikuttamisryhmän aktiivit toimivat vuonna 2024 ensisijaisesti Erasmus+ -rahoitteisen hankkeen parissa. Synergiat ohjelman globaalikasvatustoimintojen kanssa esimerkiksi ryhmän nuorten suunnittelemisessa ja toteuttamisessa työpajoissa vahvistivat nuorten osallisuutta ohjelman toteutuksessa ja antoivat innostavia esimerkkejä nuorten vaikuttamistyöstä.

"Olen päässyt kertomaan ajatuksiani ja saanut uusia kokemuksia vaikuttamisesta. Toiminnassa on otettu hyvin huomioon ihmisten erilaiset tarpeet eikä jätetty ulkopuolelle."

– Challengers-nuortenryhmän aktiivi, kesä 2024

Vuoden 2024 aikana nuoret vapaaehtoiset ovat syventäneet osaamistaan globaalikasvatuksen teemoista ja menetelmistä sekä osallistuneet Taksvärkin globaalikasvatuksen suunnitteluun ja toteutukseen.

TAKSVÄRKKI-KAMPANJAT

Nuorten ymmärrystä globaaleista kehityskysymyksistä ja taitoja tarkastella globaaleja ilmiöitä kriittisesti vahvistettiin Taksvärkki-kampanjoiden monipuolisten materiaalien ja toiminnallisten työpajojen kautta. Globaaleja kehityskysymyksiä, nuorten toimijuutta ja esimerkkejä positiivisesta muutoksesta käsiteltiin Taksvärkin kehitysyhteistyöhankkeiden tarjoamien esimerkkien kautta.

Lukuvuoden 2023–2024 Olet vaikuttava -kampanjassa sierraleonelaiset nuoret kertovat vaikuttamistyöstään, siihen liittyvistä haasteista sekä tulevaisuuden visioistaan. Kampanja nosti esiin nuorten vaikuttamisteemaa ja toi esille tulevaisuusajattelua.

Lukuvuoden 2024–2025 Kun ei tarvii pelätä -kampanja käsittelee turvallisuuden tunnetta nuorten elämässä. Yhteensä 20 kenialaista ja suomalaista nuorta kertoo kampanjan materiaaleissa ajatuksiaan turvallisesta yhteiskunnasta, koulusta ja arjesta. Kampanjamateriaalien kuvauksesta ja videoiden editoinnista vastasivat nuoret kenialaiset viestinnän ammattilaiset.

Kampanjoiden teemoista kerrottiin muun muassa kampanjainfojen, osallistavien oppituntiharjoitusten ja nuorten videotervehdysten kautta. Kaikki materiaali tuotettiin suomen ja ruotsin kielellä, osa englanniksi ja huomattava osa kampanjamateriaalista, kuten videoiden tekstitykset, mukautettiin selkokielelle. Kampanjoiden sisällöt ja materiaalit vastasivat kansallisten opetussuunnitelmien tavoitteita.

Kuva 8. Taksvärkki-kampanjoiden julisteet.

Taksvärkki-kampanjoiden suunnitteluun ja toteutukseen osallistui nuoria moninaisista taustoista sekä Keniassa että Suomessa. Taksvärkin Challengers-nuortenryhmä osallistui vuoden 2025–2026 Taksvärkki-kampanjan suunnitteluun tutustumalla ensin siihen, miten mielenterveyden haasteet näkyvät Malawin nuorten elämässä, ja suunnittelemalla tehtäviä työpajaan, joka ohjattiin marraskuussa Malawissa Saliman alueen aktiivisille nuorille.

Taksvärkki-keräykseen osallistui 37 koulua ja 9 665 oppilasta (vuonna 2023 keräykseen osallistui 28 koulua). Erityisesti Kun ei tarvii pelätä -kampanja sai kiitosta ajankohtaisuudestaan.

"Työpaja oli kaikin puolin erinomainen! Siinä oli juuri sopivasti sisältöä ja erilaista tekemistä. Video oli silmiä avaava."

– Kun ei tarvii pelätä -työpajaan osallistunut opettaja

"Tehtävät olivat hyviä, koska ne olivat hauskoja, mutta myös opettavaisia."

– Kun ei tarvii pelätä -kampanjan työpajaan osallistunut oppilas

TAKSVÄRKKI RY:N KOULUVIERAILUT

Taksvärkin kouluvierailuilla vahvistettiin toiminnallisin menetelmin nuorten yhteiskunnallisen toimijuuden ja kriittisen ajattelun taitoja sekä pohdittiin globaaleja kehityskysymyksiä tutustuen globaalin etelän nuorten elämään ja nuorten vaikuttamiskeinoihin.

Kuva 9. Vuonna 2024 Taksvärkin valikoimissa olleet työpajat.

Vuonna 2024 kouluvierailuja toteutettiin 140 ja niihin osallistui 2 753 lasta ja nuorta. Yhteensä 147 nuorta osallistui ruotsinkielisiin työpajoihin. Erityiskouluille ja pienryhmäopetuksessa opiskeleville nuorille sekä S2-ryhmille ohjattiin vuoden aikana yhteensä 19 saavutettavaa ja selkokielistä työpajaa. Työpajojen määrä kasvoi edellisvuodesta. Rungas työpajojen määrä onnistuttiin toteuttamaan aluekoordinaattorien sekä aktiivisten vapaaehtoisten kouluttajien ansiosta.

Oppilailta ja opiskelijoilta kerättiin palautetta työpajan yhteydessä. Palautelomakkeen avoimissa kohdissa oppilaat nostivat esiin mukavat, hyvät työpajaohjaajat, rennon ilmapiirin sekä monipuoliset työtavat. Lisäksi nuoret arvostavat sitä, että työpajoissa on mahdollisuus keskustella tärkeistä asioista muiden nuorten kanssa. Nuoret kokivat oppineensa uusia näkökulmia nuorten elämään ja ongelmiin liittyen esimerkiksi kampanjavideon ja pienryhmätehtävien kautta. Kirjalliseen palautteeseen vastanneista oppilaista kaksi kolmasosaa koki saaneensa työpajassa mahdollisuuden kertoa, mitä mieltä on, ja oppineensa uutta työpajan teemoista.

"Työpaja oli tosi kiva ja opin paljon. Tykkäsin keskustella pienissä ryhmissä ja kuulla muidenkin mielipiteitä asiaan."

– Globaalikasvatuksen työpajaan osallistunut nuori

Taksvärkin globaalikasvatukseen osallistumalla noin 13 000 nuorta eri puolilla Suomea oppi globaaleista kehityskysymyksistä ja sai kokemuksen globaalista vastuusta. Peruskouluissa ja toisen asteen oppilaitoksissa järjestettiin 140 kestävästä kehitystä, nuorten vaikuttamista,

yhdenvertaisuutta tai lapsen oikeuksia käsittelevää toiminnallista työpajaa. Nuorten ymmärrys kestävästä kehityksen tavoitteista on lisääntynyt työpajoihin osallistumisen myötä ja yhä useampi nuori koki oppineensa uutta ja saaneensa äänensä kuuluviin. Taksvärkki-kampanjoiden materiaaleissa on päässyt ääneen aktiivisia nuoria globaalista etelästä sekä Suomesta.

3.3.3 Kansalaisyhteiskunnan toimijat Suomessa hyödyntävät Taksvärkin tarjontaa

Kansalaisyhteiskunnan toimijat (esim. globaalikasvatuksesta kiinnostuneet opettajat, vanhemmat, nuoret) Suomessa edistävät sosiaalista kestävästä kehitystä vaikutusalueillaan hyödyntämällä Taksvärkin toimintaa, asiantuntemusta ja materiaaleja.

– Ohjelmakauden 2022–2025 globaalikasvatuksen ja viestinnän tulostavoite 3

KASVATTAJIEN KOULUTUKSET

Vuonna 2024 Taksvärkin 11 koulutuksessa 443 kasvattajaa (opettajaa, opettajaopiskelijaa ja nuorisotoimijaa) sai konkreettisia välineitä opetussuunnitelmien mukaisen globaalikasvatuksen toteuttamiseen. Koulutuksissa käsiteltiin globaalikasvatuksen perusteita, lapsen oikeuksia, nuorten osallisuutta ja vaikuttamista koulumaailmassa sekä kriittistä mediakasvatusta. Suurin osa koulutuksista ohjattiin globaalikasvatusjärjestöjen yhteisissä Maailma koulussa -seminaareissa. Helsingin yliopistolla toteutettiin myös ensimmäinen ruotsinkielinen kasvattajien koulutus globaalikasvatuksesta. Koulutuksista saatu palaute oli erinomaista. Suurin osa kirjallista palautetta antaneista osallistujista koki saaneensa koulutuksesta hyödyllistä tietoa globaalikasvatuksen teemoista ja välineitä aiheen käsittelyyn oppilaiden kanssa.

“Herätti ajattelemaan uudelleen omia asenteita, ajatusmalleja ja ennakkoluuloja, ne helposti kangistuvat tiettyyn muotoon. Myös opettajan roolin merkitys tuli uudelleen esille, se on todella merkittävä!”

– Globaalikasvatuksen koulutukseen osallistunut kasvattaja

"Jag lärde mig mer om vad som faktiskt hör till global fostran och hur man kan jobba med detta tillsammans med ens elever."

– Globaalikasvatuksen koulutukseen osallistunut opettajaopiskelija

GLOBAALIKASVATUKSEN MATERIAALIT JA VIESTINTÄ

Olet vaikuttava! -menetelmäopas julkaistiin alkuvuodesta 2024 sekä painettuna että digitaalisena versiona. Uuden oppaan pääteemoja ovat kriittinen ajattelu, globaalien haasteiden juurisyiden tunnistaminen sekä vaikuttamiskeinojen harjoittelu. Mukana on Taksvärkin kehitysyhteistyöhankkeista kerättyjä esimerkkejä nuorten vaikuttamisesta Nepalissa ja Sierra Leonessa. Oppaan harjoitukset vahvistavat nuorten vaikuttamistaitoja ja kannustavat yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Menetelmät soveltuvat erityisesti yläkouluun, toiselle asteelle ja vapaa-ajan nuortenryhmille. Opasta markkinoitiin ja jaettiin kasvattajien koulutuksissa ja tapahtumissa, kuten Educa 2024 ja Nuori2024, ja opas on saanut paljon kiitosta. Oppaaseen perustuvia harjoituksia käännettiin myös ruotsiksi ja mukautettiin selkokielelle.

Vuonna 2024 Taksvärkki viesti globaaleista kehityskysymyksistä ja kehitysyhteistyöohjelmassa saavutetuista tuloksista korostaen nuorten toimijuutta ja positiivista muutosta monipuolisten materiaalien ja Taksvärkin kehitysyhteistyöhankkeiden tarjoamien esimerkkien kautta. Kehitysviestinnässä korostuivat lukuvuosittaiset Taksvärkki-kampanjat ja niissä näkyvät nuorten näkökulma ja omaehtoinen vaikuttaminen. Viestinnän kohderyhminä olivat erityisesti kasvattajat ja nuoret niin koulumaailmassa kuin sen ulkopuolella, mutta myös kansalaisyhteiskunnan toimijat ja Taksvärkin yhteistyökumppanit. Sosiaalisen median julkaisut, painetut esitteet ja muut materiaalit toteutettiin saavutettavasti aina kun mahdollista. Taksvärkki on sitoutunut noudattamaan Fingon maaliskuussa 2024 julkaisemia Eettisen kehitysviestinnän ohjeita.

VIESTINTÄ LUKUINA

- Taksvärkin julkaisujen ja viestintää seuraavien määrät kasvoivat edellisvuodesta.
- Taksvärkillä oli käytössä seitsemän **sosiaalisen median** kanavaa, joista aktiivisimmassa käytössä ja seurannassa olivat Instagram ja Facebook. Instagramin reels-videoiden katselukertoja oli yli 16 000.
- Taksvärkin **verkkosivuilla** julkaistiin yhteensä 39 suomenkielistä uutista, 12 ruotsinkielistä uutista ja neljä englanninkielistä uutista. **Verkkosivustoilla** oli vuoden aikana seurannan mukaan yhteensä 10 511 kävijää. Eri selkokielisillä alisivuilla oli yhteensä 985 katselukertaa.
- **Uutiskirjeitä** lähetettiin 10 kpl. Kirjeellä oli 841 tilaajaa vuoden lopussa.
- Globaalikasvatusmateriaalia ja työpajoja tarjottiin **kaikille yläkouluille** ja **toisen asteen oppilaitoksille** ympäri Suomen.
- Yhteensä kasvattajat ottivat käyttöönsä heille suunnattuja maksuttomia painettuja **globaalikasvatuksen menetelmäoppaita** vuoden 2024 aikana 715 kpl. Kaikki oppaat ja **oppituntiharjoitukset** olivat myös saatavissa sähköisinä Taksvärkin verkkosivuilla, joilta materiaalien latauksia vuonna 2024 oli 983 kpl.
- Taksvärkki osallistui 13 **yleisötapahtumaan** eri puolilla Suomea ja tavoitti niissä yli 1 000 ihmistä.

Taksvärkki nosti viestinnässään kansalaisvaikuttamisen merkitystä kansalaisjärjestöjen yhteisessä Toimi, koska voit -kampanjassa. Fingo tuotti kampanjaan somevideon Taksvärkin sambialaisen kumppanin Barefeetin nuorisoneuvoston jäsenen Terin vaikuttamisesta katuteatterin keinoin. Vaikuttamisviestintää tehtiin kehysriihen alla Fingon kanssa Emme käännä selkää -kampanjassa.

Yhteensä noin 1 600 kasvattajaa on Taksvärkin koulutusten, oppimateriaalien ja muun yhteistyön kautta oppinut globaalikasvatuksesta ja sen menetelmistä, erityisesti kriittisestä mediakasvatuksesta ja nuorten aktiivisesta kansalaisuudesta, ja saanut konkreettisia välineitä omaan työhönsä. Taksvärkin kehitysviestintä on lisännyt nuorten ja kasvattajien tietoa kestävästä kehityksestä erityisesti nuorten näkökulmasta.

3.4 Ohjelmatyön kehittäminen

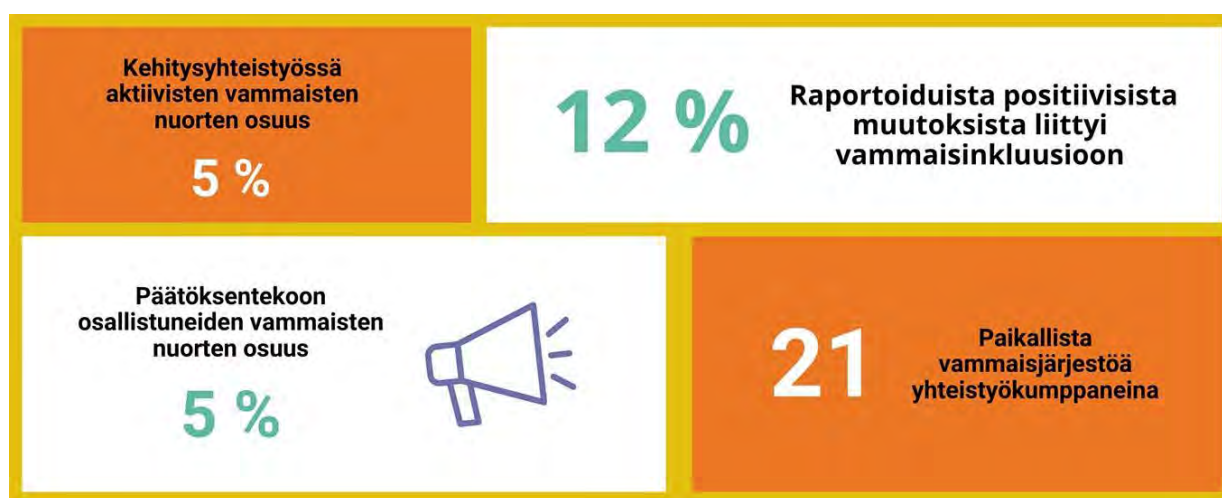
Ohjelmakaudella 2022–2025 Taksvärkin tärkeimmät kehittämisalueet ovat vammaisinkluusion osaamisen syventäminen, ohjelmataason seurannan, arvioinnin ja oppimisen sekä riskienhallinnan vakiinnuttaminen ja ilmastonäkökulman vahvistaminen Taksvärkin ja sen kumppaneiden työssä. Vuonna 2024 keskityimme vammaisinkluusion kehittämiseen ja koko ohjelmatyön arviointiin.

3.4.1 Vammaisinkluusion osaamisen syventäminen Taksvärkin sekä hankekumppaneiden työssä

Taksvärkki on systemaattisesti kehittänyt vammaisinkluusiota toiminnassaan edellisellä ja nykyisellä ohjelmakaudella. Kehitysyhteistyön kumppaneiden osaaminen vammaisinkluusiassa on vahvistunut henkilöstökoulutusten ja paikallisten vammaisjärjestöjen kanssa tehdyn yhteistyön

myötä. Taksvärkin kehitysyhteistyöohjelman vammaisinklusion valtavirtaistamistyön onnistumista arvioitiin keväällä 2024. Arviointia esitellään lyhyesti alaluvussa 3.4.5. Kaikissa kehitysyhteistyöhankkeissa on tarkasteltu ja kehitetty toiminnan saavutettavuutta ja toimittu vammaisten nuorten oikeuksien edistämiseksi.

Ohjelman kehitysyhteistyöhankkeissa aktiivisten vammaisten nuorten osuus aktiivinuorista oli 5 % (kuva 10). Nuortenryhmien vastuuasemissa vammaisten nuorten osuus oli 4 %, ja päätöksentekoon osallistuneista nuorista 5 %. Ohjelmatasolla kehitysyhteistyön kaikista vuonna 2024 havainnoiduista eri toimijakohtaisten tulosalueiden muutokuvauksista 12 % liittyi vammaisinklusion. Vammaisten nuorten osuus aktiivinuorista vuonna 2023 oli 9 % ja muutokuvauksia 35 % Sambian vammaisinklusion keskittyneen hankkeen ansiosta. Vammaisten nuorten yhdenvertaisiin osallistumismahdollisuuksiin on kiinnitettävä edelleen huomiota kaikissa hankkeissa.

Kuva 10. Esimerkkejä vammaisinklusion toteutumisesta kehitysyhteistyöhankkeissa vuonna 2024.

Nuortenryhmät ovat edistäneet vammaisinklusiota omassa toiminnassaan, jäsenistössään sekä yhteisöissään. Vuonna 2024 on raportoitu muutosta yhteisöjen asenteissa vammaisia kohtaan, edistetty inklusiivisen opetuksen toteutumista, purettu koulunkäynnin esteitä, tuettu vammaisten lasten kouluun pääsyä ja palkittu heitä hyvästä koulumenestyksestä, edistetty vammaisten nuorten pääsyä palveluihin sekä esimerkiksi luotu paikallinen yhteisösääntö heidän oikeuksiensa turvaamiseksi. Inklusiivisen opetuksen toteutumista on edistetty etenkin Malawissa, Mosambikissa ja Sierra Leonessa.

ESIMERKKI MALAWISTA

Kasachen kylän vammaisfoorumin onnistuneen vaikuttamistyön ansiosta koulun kehittämistuki käytettiin luokahuoneisiin johtavien ramppien rakennuttamiseen koulun saavutettavuuden ja esteettömyyden parantamiseksi.

Vammaiset nuoret ovat kouluttaneet muita yhteisöjensä vammaisia nuoria kädentaidoissa ja heidän toimeentulonsa mahdollistamiseksi. He ovat vahvistaneet ryhmiensä taloudellista kestävyyttä kehittämällä liiketoimintaansa ja hankkimalla ulkopuolista rahoitusta.

ESIMERKKI SIERRA LEONESTA

Monet vammaisten nuortenryhmien jäsenet hankkivat ennen toimeentulonsa

kerjäämällä. Vielä vuonna 2023 he kohtasivat paljon syrjintää. Muut yhteisön jäsenet saattoivat leikkauttaa hiuksensa tai ”ostaa” käsitöitä heiltä maksamatta. Old Port Lokon ja Maforkin alueiden päällikön toimesta laadittiin yhteisösääntö, joka kielsi tämän ja vaati jokaisen asukkaan maksamaan velkansa vammaisille. Päällikkö on valvonut yhteisösäännön toteutumista. Vammaisten nuortenryhmien jäsenet ovat hankkineet koulutusta kädentaidoista, kuten sepän, parturikampaajan ja räätälin taidoista. He ovat tienanneet uusilla taidoillaan, markkinoineet tuotteitaan sosiaalisessa mediassa ja sijoittaneet liiketoimintansa kehittämiseen. Vammaisten nuorten Tamaraneh-ryhmän jäsenet Port Lokossa kertoivat, etteivät enää kohtaa lähes lainkaan syrjintää. He raportoivat perheiden olevan ylpeitä heistä ja yhteisön jäsenten kunnioittavan heitä, kun he elättävät perheensä ja toimivat yhteisöjensä kehittämiseksi.

Muita vammaisten nuortenryhmien kestävyysstrategioita koskevia muutoksuvauksia ja vaikuttavuutta yhteisöissään on raportoitu nuorten tulosalueen luvussa 3.2.2 sekä yhteistyötä eri kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa luvussa 3.2.3.

Vammaisia nuoria toimi yhteisörakenteiden tai nuortenryhmien johtoasemissa Malawissa, Nepalissa ja Keniassa. Keniassa nuortenryhmien johtajat ovat avustaneet ryhmien vammaisia jäseniä hankkimaan virallisia vammaistodistuksia heille oikeutetun tuen saamiseksi. Guatemalan nuortenryhmäläiset opettivat vammaisille nuorille käsityötaitoja yhteistyössä vammaisjärjestö ASODIPSEn kanssa.

Taksvärkin kehitysyhteistyöohjelman kautta koulutusta saaneet vammaiset nuoret ja nuortenryhmät ovat ottaneet muutoksentehtävien roolin yhteisöissään. He ovat kampanjoineet ja tiedottaneet vammaisten oikeuksista myös laajemmin alueillaan, vaikuttaen yhteisöjen asenteisiin ja ennakkoluuloihin sekä toimineet esimerkkinä ja roolimallina muille vammaisille lapsille ja nuorille. Myös muut toimijat, järjestöt ja rahoittajat ovat havainneet sen potentiaalin, innostuksen ja muutosvoiman, mikä näillä vammaisten nuorten ryhmillä on johtajuuskoulutusten ja voimaantumisen kautta puhjennut, ja tarjonneet heille mahdollisuuksia osallistua alueidensa kehittämiseen. Näin he ovat saaneet aikaan kestäviä ja käänteentekeviä muutoksia ja vaikutuksia vammaisten lasten ja nuorten elämissä ja tulevaisuudennäkymissä.

Kotimaantyyössä Taksvärkki jatkoi saavutettavuuden ja inklusiivisuuden edistämistä sekä toiminnallisten aktiviteettien että tuotetun materiaalin ja viestinnän osalta. Vapaaehtoisia globaalikasvatuksen kouluttajia koulutettiin saavutettavuuden ja esteettömyyden lisäämisestä sekä erilaisten oppijoiden huomioimisesta kouluvierailuilla. Vuoden aikana ohjattiin 19 saavutettavaa ja selkokielistä työpajaa. Huomattava osa viestintä- ja pedagogisesta materiaalista mukautettiin selkokielelle, ja kasvattajien käyttöön tuotettiin uusia maksuttomia selkokielistä ja saavutettavia globaalikasvatuksen oppituntiharjoituksia. Kaikki sosiaalisen median julkaisut, painetut oppaat ja muut materiaalit toteutettiin mahdollisimman saavutettavasti.

”Taksvärkin kautta on tullut tutustuttua aiheisiin, joihin ei muuten olisi niin tutustunut, esim. vammaisten syrjintä ja saavutettavuus.”

– Globaalikasvatuksen kouluttaja, kevät 2024

Suomessa Taksvärkin ja Nepalissa kumppanijärjestö ECCAn toimistotilojen esteettömyyttä parannettiin. Malawin kumppanijärjestö CYECE teki päätöksen teettää esteettömyyskartoitukset

kaikkiin toimistotiloihinsa korjaustarpeiden tunnistamiseksi ja tähän liittyen Taksvärkki aloitti yritys yhteistyön pilotoinnin suomalaisen Riesa Consultativen kanssa.

3.4.2 Yhtenäisen ohjelmataason seurannan, arvioinnin ja oppimisen järjestelmän jalkauttaminen

Osallistavien tulosohtauksen prosessien ja työkalujen kehittämistä on jatkettu ja työ jatkuu koko ohjelmakauden 2022–2025 ajan.

Kehitysyhteistyöhankkeissa jatkettiin paikallista omistajuutta vahvistavia seurantakäytäntöjä. Vuonna 2022 teetetyn PMEL-tarkastelun suosituksen käytäntöön viemistä jatkettiin, erityisesti muutosteorian ja tiedonkeruujärjestelmien yhdenmukaistamiseksi. Vuonna 2023 kehitetyt prosessit ja organisaatiotason seurannan ja arvioinnin syklit kokoava vuosikello ovat vakiintuneet Taksvärkin sisäisiin käytäntöihin ja ohjaavat aiempaa tehokkaammin seurantatiedon käsittelyä ja tietoon perustuvaa päätöksentekoa. Samalla globaalikasvatuksen seurannan ja arvioinnin menetelmät ovat lähentyneet kehitysyhteistyöhankkeiden vakiintuneita käytäntöjä.

Globaalikasvatuksen seurannassa ja arvioinnissa kokeiltiin vuonna 2024 edellisvuoden kehitystyön mukaisia seurannan ja arvioinnin menetelmiä. Määrällisen ja laadullisen tiedon keräämisen käyttökokemuksia kerättiin eri toimijoilta: osa käytännöstä vakiinnutettiin ja vaatii edelleen kehittämistä soveltuakseen paremmin Taksvärkin globaalikasvatustyön seurannan tarpeisiin. Esimerkiksi Maailmankansalaisen koulujen seurannan haasteeksi osoittautui vuonna 2024 muutoksien kirjaaminen kattavasti, kun kouluilla ihmiset ja tilanteet vaihtuvat ja kouluarki on kaiken kaikkiaan hektistä. Seurannan vakiinnuttaminen vaatii vielä kehittämistä, vaikka toisaalta saadut muutostarinat olivat merkityksellisiä ja toivat esiin tapahtuneita, isojaakin, muutoksia. Myös globaalikasvatuksen kouluttajien jatkoehitettyä seurannan ja arvioinnin prosesseja on vuonna 2024 kokeiltu ja vakiinnutettu. Haasteena on ollut edelleen esimerkiksi seurantakyselyjen vähäinen vastaajamäärä.

3.4.3 Riskienhallinnan kehittäminen

Riskienhallinta on kiinteä osa Taksvärkin ohjelmatyön suunnittelua, seurantaa ja oppimista, jota myös kehitetään jatkuvasti. Vuonna 2024 riskimatriisia ja riskienhallinnan käytäntöjä päivitettiin vastaamaan toimintaympäristön ja riskienhallintaan liittyvien ohjeistusten muutoksia. Esimerkiksi rahanpesun, terrorismin rahoituksen ja pakotteiden kiertämisen ehkäisyyn liittyvät päivitetyt ohjeet ja ehdot huomioidaan riskienhallinnassa aiempaa tarkemmin.

Loppuvuodesta päivitettiin kehitysyhteistyön kumppaneille jaettuja riskienhallinnan ohjeistuksia ja työkaluja, kuten uudistettu riskimatriisipohja. Ohjeistus sisältää minimikriteerit kumppaneiden riskienhallintajärjestelmiin. Riskienhallinnan ohjeistusta ja hyviä käytäntöjä käsiteltiin yhdessä kumppaneiden kanssa mm. kumppaniwebinaarissa ja hankeseurantamatkojen yhteydessä. Vuonna 2024 Taksvärkki päivitti turvallisemman tilan ohjeensa, joita käytetään kaikissa Taksvärkin työpajoissa ja muissa tilaisuuksissa, ja joiden yhteydessä annetaan myös toimintaohjeita esimerkiksi häirintätapausten varalle.

3.4.4 Ilmasto-osaamisen vahvistaminen

Ohjelmakaudella Taksvärkin työn kehittämiskohteisiin kuuluu ilmastonäkökulman vahvistaminen Taksvärkin ja sen kumppaneiden työssä. Vuonna 2024 Taksvärkin oman henkilökunnan työpajan pohjalta painopisteeksi valikoitui ilmasto-oikeudenmukaisuus, jonka edistämiseksi käynnistettiin yhteistyö Siemenpuu-säätiön kanssa. Ilmasto-osaamisen vahvistaminen jatkuu vuonna 2025.

3.4.5 Arvioinnit ja opitun hyödyntäminen ohjelmatyön kehittämisessä

Vuonna 2024 keskityttiin ohjelman arviointiin ja keskeisten kehittämiskohtien tunnistamiseen. Kehitysyhteistyöohjelman arviointikokonaisuuteen sisältyi erillisillä toimeksiannoilla toteutetut vammaisinkluusion kehittämistyön tarkastelu ja ohjelma-arviointi, joka kenttätöiden osalta keskittyi Nepalín hankkeeseen. Osana arviointikokonaisuutta toteutettiin myös espanjankielinen Guatemalan hankkeen arviointi. Guatemala-hankkeen ja vammaisinkluusion kehittämistyön arvioiden, kuten myös vuonna 2023 toteutetun Kenia-hankearvioinnin raportit sisältyivät ohjelma-arvioinnin kirjalliseen aineistoon. Nepalín kenttätöosuuden ja kirjallisen aineiston lisäksi arvioinnin toimeksiantoon sisältyi ohjelmakauden aikana kerätyn muutoskuvaustietokannan läpikäynti ja etätyöpajat kaikkien ohjelmaa toteuttavien kumppanijärjestöjen kanssa. Arviointiprosessien toteutustavan keskiössä oli oppiminen ja vahvuuksien tunnistaminen. Arviointien huomioita on jo tarkasteltu ja viety käytäntöön nykyisen ohjelmakauden kuluessa, ja niitä pohdittiin tulevan ohjelmakauden suunnittelun yhteydessä vuosien 2024–2025 vaihteessa.

Nepalissa *Outcome Harvesting* -menetelmää soveltavan kenttätöjakson tiimiin kuului ulkopuolisten konsulttien ja Taksvärkin ohjelmasuunnittelijan lisäksi ECCAn hanketyöntekijät ja paikallisia vapaaehtoisia, jotka saivat samalla koulutusta ja käytännön kokemusta muutosharavoinnista. Prosessi vahvisti myös ECCAn seurantakäytäntöjä. Guatemalassa ulkopuolisen arviointitiimin tukena toimi nuortenryhmien edustajista valittu ”tarkkailijatiimi”, joka osallistui kaikkiin arvioinnin puitteissa järjestettyihin työpajoihin ja keskusteli arviointitiimin kanssa keskeisistä huomioista ennen varsinaisen arviointiraportin laatimista.

Vammaisinkluusion arvioinnissa fokus oli kotimaan globaalikasvatuksen ja viestinnän sekä Malawin ja Nepalín hankkeiden vammaisinkluusion kehittämistoimissa. Arvion mukaan Taksvärkkiä voidaan pitää hyvänä esimerkkinä järjestöstä, joka on sitoutunut kaikessa toiminnassaan vammaisinkluusioon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen. Henkilöstön osaamisessa, viestinnän ja oppimateriaalien saavutettavuudessa ja toimistotilojen esteettömyydessä on saavutettu hyvä taso. Myös Nepalín ja Malawin kumppaneiden todettiin olevan sitoutuneita vammaisinkluusioon ja edistyneen valtavirtaistamistyössä kiitettävästi. Erityisesti Taksvärkin yhdenvertaisuussuunnitelmaa pidettiin hyvänä esimerkkinä järjestön toimintaa ohjaavasta dokumentista.

Kehitettävää löytyi vammaisinkluusiotavoitteiden huomioimisesta järjestöjen strategioissa ja organisaatiotason ohjeistuksissa, tiedon siirron ja uusien työntekijöiden perehdytyksen systemaattisuudessa. Seurantajärjestelmien kehittämiseen saatiin suositus toisaalta yksinkertaistaa vammaisia osallistujia koskevaa datankeruuta, mutta kehittää vammaisspesifin laadullisen datankeruun prosesseja. Arvioinnin opeista ja niiden toimeenpanosta keskusteltiin Taksvärkin kumppaniwebinaarissa, jossa arviointiprosessia esiteltiin tarkemmin muille kumppaneille. Esimerkiksi vammaisten osallistujien tietojen keruuta yksinkertaistettiin jo vuoden 2024 raporttiin luopumalla vammatyyppeiden erittelystä. Suosituksiin perustuvaa kehittämistyötä jatketaan vuoden 2025 aikana.

Ohjelma-arvioinnin mukaan Taksvärkki ry:n kumppaneiden työ on ollut tuloksellista ja aidosti nuoria osallistavaa. Arvio totesi ohjelmakumppaneiden onnistuneen vahvistamaan erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien nuorten valmiuksia järjestäytyä ja vaatia oikeuksiaan paikallistasolla ja paikoittain kansallisellakin tasolla. Nuorisajohtoista lähestymistapaa ja monitoimijaverkostojen hyödyntämistä nuortenryhmien tukena pidettiin ohjelman vahvuutena. Guatemalassa tyttöjen suuri osuus nuortenryhmien johtotasemissa nähtiin osoituksena onnistuneesta tasa-arvotyöstä kontekstissa, jossa tyttöjen toimintaa kodin ulkopuolella tyypillisesti

rajoitetaan. Toisaalta arviointi peräänkuulutti systemaattisempaa valtasuhde- ja haavoittuvien ryhmien analyysiä ja selkeästi artikuloituja inklusiivisia tavoitteita.

Ohjelma-arviointi suositteli Taksvärkkiä jatkamaan pitkäjänteisiä kumppanuuksia ja toimijoihin keskittyvän muutostyön soveltamista, sekä edelleen vahvistamaan erityisesti paikallisia verkostoja ja eri toimijoiden välistä yhteistyötä, niin muiden nuorisoyhteisöjen kuin myös laajemmin kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa. Arvioinnin huomioista ja suosituksista on keskusteltu Taksvärkin kumppaniseminaarissa ja tulevan ohjelmakauden suunnitelmia valmisteltaessa.

Ulkoministeriön teettämän ja KPMG:n toteuttaman ohjelmakäytännön arviointi valmistui Taksvärkin osalta alkuvuodesta 2024 ja Taksvärkin kenialaisen kumppanin Undugu Society of Kenyan osalta syksyllä 2024. Taksvärkin hallitus hyväksyi syksyllä 2024 suunnitelman tarkastuksen suositusten toimeenpanemiseksi ja seuraa suunnitelman edistymistä säännöllisesti. Toimenpiteisiin kuului hallinto- ja taloussääntöjen päivitys, joka valmistui vuoden 2025 alussa. Kenian raportin suosituksiin on saatu Undugun johdon vastine, ja Taksvärkki seuraa suositusten toimeenpanoa hankeseurannan yhteydessä.

4. Riskit ja niiden vaikutukset ohjelman tuloksellisuuteen

Riskienhallinta on kiinteä osa Taksvärkin ohjelmatyötä ja sen seurantaa. Kehitysyhteistyöhankkeisiin tai globaalikasvatukseen liittyviä väärinkäyttötapauksia ei ole tullut ilmi raportointivuoden aikana. Yksi väärinkäytösepäily Sierra Leonesta käsiteltiin alkuvuodesta 2024, mutta se todettiin selvitysten perusteella nopeasti aiheettomaksi. Tapaus osoitti kehitysyhteistyön kumppanin sisäisen kontrollin mekanismien toimineen hyvin.

Toimintaympäristöön liittyvistä toteutuneista riskeistä Suomessa merkittävimmät liittyivät kehitysyhteistyön ja eri sektoreiden järjestörahoitusleikkauksiin. Vaikka rahoitusleikkaukset eivät suoraan kohdistuneet Taksvärkin kehitysyhteistyöohjelmaan, useat Taksvärkin jäsenjärjestöt ja yhteistyökumppanit joutuivat rahoitusleikkausten takia sopeuttamaan tai jopa lakkauttamaan toimintojaan. Esimerkiksi rauhantien rahoitusleikkaukset ja ulkoministeriön viestintä- ja globaalikasvatustuen lakkautus tällä hallituskaudella jättävät huomattavan aukon globaalikasvatuksen kentälle, mikä toisaalta voi lisätä Taksvärkin globaalikasvatustaloudellisten kysyntää. Mittavat rahoitusleikkaukset lisäävät myös kilpailua yksityisistä lahjoituksista ja muusta rahoituksesta. Opiskelijoiden tukien leikkaukset voivat puolestaan heikentää vapaaehtoisten määrää. Nämä riskit edellyttävät Taksvärkiltä esimerkiksi uusien yhteistyökumppaneiden, rahoittajien ja vapaaehtoisten aktiivista etsimistä.

Vuonna 2024 erityisesti Mosambikissa ja Keniassa oli lakkoja ja levottomuuksia, jotka aiheuttivat tilapäisiä viivytyksiä ja haasteita hankkeiden toteutukseen. Ohjelmasuunnittelijan matka Mosambikiin ajoittui vaalien jälkeiseen aikaan eikä matkaohjelma toteutunut suunnitellusti. Nuorisotyöttömyys ja nuorten turhautuminen päättäjiin ovat osasyynä levottomuuksiin, ja moni protesteihin osallistunut kohtuuttomien voimakeinojen kohteeksi joutunut on nuori aikuinen.

Vaikka kaikissa Taksvärkin ohjelmamaissa kansalaisyhteiskunnan tilaa rajoitetaan, kumppanijärjestöt eivät ole raportoineet juuri heihin kohdistuneesta häirinnästä. Taksvärkin kumppanit ovat nuorisotyötä tekeviä järjestöjä, joiden kohdalla kansalaisyhteiskunnan rajoitukset näkyvät lähinnä lisääntyneenä byrokratiana, kuten rekisteröinti- ja raportointivelvoitteina, joiden kanssa järjestöt luovivat.

Ilmastonmuutos ja sen mukanaan tuomat sään ääri-ilmiöt ovat vaikeuttaneet hankkeiden toteutusta ja valmiiksi haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten asemaa. Vuonna 2024 Mosambikissa oli mittavat tulvat, jotka aiheuttivat tuhoja myös Taksvärkin kumppanijärjestön toimistolla. Keniassa tulvien vaikutukset erityisesti kadulla asuviin ja työskenteleviin nuoriin olivat merkittävät. Nepalissa poikkeuksellisen rankat monsuunisateet ja Sierra Leonessa pitkittynyt sadekausi vaikeuttivat muun muassa matkustamista hankealueille. Malawissa puolestaan koettiin kuivuutta, mikä heikensi ihmisten mielenkiintoa ja mahdollisuuksia osallistua hanketoimintoihin. Myös erilaiset epidemiat, kuten kolera Nepalissa, asettivat hankkeiden toteutukselle haasteita. Ilmastonmuutos on hankealueilla tunnettu ilmiö, joka vaatii sopeutumista ja johon toisaalta erityisesti nuorilla on lisääntynyt halu vaikuttaa.

Taksvärkin ohjelmamaissa, mukaan lukien Suomessa, maailmantalouden epävakaus ja korkea inflaatio vaikuttivat ihmisten arkeen. Valuuttakurssien vaihtelu ja kustannusten nousu ovat vaikuttaneet suoraan ohjelmaan ja vaatineet tarkistuksia hankebudjetteihin. Erityisesti Malawissa oli krooninen polttoainepula maan talouden heikon tilanteen takia, mikä vaikeutti liikkumista vaativia hanketoimintoja, kuten hankeseurantaa.

Ohjelmallisista riskeistä merkittävin oli henkilöstön vaihtuminen kumppanijärjestöissä ja siihen liittyvät rekrytointiin, tiedonsiirtoon ja perehdytykseen liittyvät aikataulu- ja muut haasteet. Esimerkiksi Kenian kumppanijärjestön henkilöstövaihdokset hoituivat kuitenkin esimerkillisesti, ja tästä saatuja oppeja jaettiin myös muille kumppaneille. Nepalissa puolestaan on ollut pula nuorista vapaaehtoisista etenkin syrjäseuduilla, kun nuoret muuttavat kaupunkiin opiskelemaan tai töihin. Nuorten vapaaehtoisten vaihtuvuus kuuluu osittain nuorisojärjestöjen henkeen. Kumppanit ovat varautuneet vaihtuvuuteen huolehtimalla tiedonsiirrosta ja perehdytyksistä.

COVID-19-pandemian jälkeen mielenterveyden haasteet nuorilla ovat korostuneet, mikä on myös näkynyt vapaaehtoisten aiempaa heikompana sitoutumisena. Mielen hyvinvoinnin haasteet ovat huolestuttaneet myös nuoria, ja tästä syystä syksyllä 2024 aloitettiin uuden mielen hyvinvointiin keskittyvän Taksvärkki-kampanjan valmistelu yhdessä Malawin kumppanin ja nuorten kanssa.

Kehitysyhteistyön kumppaneiden kyky ja motivaatio kerätä ja raportoida seurantatietoa vaatii jatkuvaa ja selkeämpää ohjeistusta, jotta tiedon luotettavuus ja ajantasaisuus voidaan varmistaa. Jatkuva kehittäminen ja vaatimustason nosto on kuitenkin kumppaneillekin raskasta, eivätkä ne aina vastaa kumppaneiden prioriteetteja ja resursseja.

Taksvärkin sisäisiin riskeihin, kuten hallituksen ja henkilökunnan jäsenten muutoksiin, vastattiin aktiivisella jäsenviestinnällä, huolellisella rekrytoinnilla ja kattavalla perehdytyksellä.

Suomessa varainhankinnassa näkyi edelleen Ukrainan korostuminen lahjoituskohteena, mutta Taksvärkin lukuvuoden 2024–2025 turvallisuuteen keskittynyt kampanja herätti selkeästi kiinnostusta. Taksvärkki-keräykseen osallistui vuonna 2024 selvästi edellisvuotta enemmän kouluja ja nuoria, mikä näkyi myös keräyksen tuotossa. Taksvärkki-keräyksen rinnalle tarvitaan jatkossa kuitenkin laajempi rahoituspohja ja useampia varainhankinnan tapoja.

Vähäisemmät riskien vaikutukset ja niihin liittyvät toimenpiteet on kuvattu vuoden 2024 riskimatriisissa.